

Krajevne novice

Glasilo občine Šmartno pri Litiji

Oktober 2017

Letnik 2, številka 6

Iz tokratne vsebine:

Nova pridobitev javnega podjetja

stran 3

Pogovor z gospo Vido Lukač, direktorico Doma Tisje

stran 5-7

Nova priložnost za zeliščarje z območja Srca Slovenije

stran 14

Vikend odprtih vrat občine Šmartno pri Litiji

stran 16

ISSN 2463-8579

Uvodnik

Avtor članka: Rajko Meserko, župan

V jesenskem času pobiramo pridelke, na Občini pregledujemo preteklo leto in stremimo k čim uspešnejšemu zaključku leta. Lahko rečem, da sem vesel, predvsem pa zadovoljen, saj so cilji, ki smo si jih zastavili v tem mandatu, vedno vidnejši.

Tako smo letos v pomladnih dneh zaključili investicijo rekonstrukcije in obnove Litijske ceste, po več letih je bilo opravljeno obsekavanje občinskih cest, v poletnih dneh je bila zaključena obnova javne razsvetljave na območju celotne občine, prav tako sta bila sanirana dva večja plazova. Tudi pri naših gasilcih je marsikaj novega, PGD Primskovo je slovesno odprlo nov gasilni dom in v PGD Jablanica so prevzeli novo gasilsko vozilo. V Kostrewnici so otroci na začetku septembra zakorakali v obnovljeno POŠ Kostrewnica. Nadaljujemo z rekonstrukcijami občinskih cest in gradnjo sekundarnih kanalizacijskih vodov. Naša jesen bi bila lahko še rodovitnejša, a nam žal v letošnjem letu požari in vremenske spremembe ter katastrofe niso prizanesli. Ponosen sem na svoj kraj in ljudi, ki ga gradijo, saj smo bili v najtežjih trenutkih priča odločni medsosedski pomoči in pomoči naših gasilcev.

Za vse to se vsem iskreno zahvaljujem.

Spoštovane, spoštovani!

Ob občinskem prazniku nam želim prijetno praznovanje in vas vabim, da se nam pridružite na prireditvah, ki bodo potekale v teh dneh.

Ob tej priložnosti bi se rad zahvalil vsem, ki ste pripravljeni sodelovati tako s svojim delom kot kritikami. Iskrena zahvala članom občinskega sveta ter celotni občinski upravi in kolektivom javnih zavodov.

Naj bo leto do naslednjega praznovanja še uspešnejše.

Srečno.

Občina Šmartno pri Litiji
Tomazinova ulica 2, 1275 Šmartno pri Litiji
Elektronski naslov: info@smartno-litija.si
Telefon: 01 896 27 70
Faks: 059 097 480

Uradne ure

Ponedeljek: 8.00–12.00 in 13.00–15.00
Sreda: 8.00–12.00 in 13.00–17.00
Petek: 8.00–13.00

Uradne ure župana so po dogovoru, zaželeno je predhodna najava na telefonsko številko 01 896 27 70.

Glasilo občine Šmartno pri Litiji Krajevne novice

Prispevke in oglase za naslednjo številko Krajevnik novic, ki bo izšla novembra 2017, pričakujemo najkasneje do sobote, 28. 10. 2017, na elektronski naslov uredništva: urednistvo@krajevne-novice.si. Članke, prejete po tem datumu, bomo objavili v okviru možnosti. Avtorje prispevkov in naročnike oglasov naprošamo, naj pri svojem pisanju in oblikovanju upoštevajo navodila, ki so objavljena na spletni strani Občine.

Izdajatelj:
Občina Šmartno pri Litiji

Odgovorni urednik:
dr. Jernej Kotar

Uredniški odbor:
Katarina Kragelj, France Vidic, Sašo Goršek, Domen Merzel in Matjaž Hostnik

Jezikovni pregled:
Janoš Železnik

Naslovna fotografija:
Dom Tisje

Foto:
Arhiv Doma Tisje

Prelom in priprava za tisk:
Biroservis – Mlakar Gorazd s. p.,
Ustje 7, 1275 Šmartno pri Litiji

**Glasilo izhaja v nakladi
1800 izvodov in je brezplačno.**

ISSN 2463-8579

Prireditve ob prazniku Občine

Četrtek, 9. 11. 2017,
ob 19. uri, knjižnica Šmartno
**ODPRTJE RAZSTAVE FOTOGRAFSKEGA
NATEČAJA**
»ŠMARTNO, SLEDI PRETEKLOSTI«

Petek, 10. 11. 2017,
od 9. ure dalje, kulturni dom Šmartno
RAZSTAVA VEZENIN
Razstavljajo šmarske vezilje
DU Šmartno pri Litiji.

Od 14. ure dalje,
Stareto trg v Šmartnem
MARTINOV SEJEM
Na stojnicah se bodo predstavili lokalni
ponudniki.

- Kulturni program bodo oblikovali:
- učenci GŠ Bučar in orkester harmonikarjev Bučar,
 - otroci vrtca in učenci OŠ Šmartno,
 - popotno gledališče CIZAMO s cirkuško predstavo,
 - Vinogradniško društvo ŠTUC.

Ob 19. uri, kulturni dom Šmartno
**OSREDNJA PRIREDITEV OB PRAZNIKU
OBČINE ŠMARTNO PRI LITIJ**
**KONCERT ŽENSKEGA PEVSKEGA ZBORA
LAZ Z GOSTI**

Sobota, 11. 11. 2017,
31. POPOTOVANJE PO LEVSTIKOVI POTI
start med 6. in 9. uro na Levstikovi ulici v
Litiji in pri
kulturnem domu v Šmartnem pri Litiji

Organizator: Zavod Levstikova pot,
www.levstik.si

Nedelja, 12. 11. 2017,
cerkev sv. Martina
ŽUPNIJSKI PRAZNIK (»žeganje«) -
sveti maši ob 7. in 10. uri
po 10. maši – blagoslov vina in druženje

Organizatorji dogodkov: Občina Šmartno pri Litiji v sodelovanju z Društvom LAZ,
DU Šmartno pri Litiji, Javnim zavodom Bogenšperk, Knjižnico Litija,
Vinogradniškim društvom ŠTUC, Zavodom Levstikova pot in Župnijo Šmartno pri Litiji.

Nova pridobitev javnega podjetja

Avtor članka: KSP Litija d. o. o.

Centralna čistilna naprava Litija in Šmartno pri Litiji že drugo leto uspešno prečiščuje komunalne odpadne vode, ki nastajajo v mestu Litija in naselju Šmartno pri Litiji. Njena zmogljivost zadostuje tudi za prevzem in čiščenje grezničnih gošč in blata iz malih komunalnih čistilnih naprav (MKČN) s celotnega območja obeh občin. Posledično je KSP Litija d. o. o. nabavilo specialno vozilo za čiščenje kanalizacije in odvoz grezničnih gošč ter blata iz MKČN.

Občanom občin Litija in Šmartno pri Litiji, ki komunalne odpadne vode ne odvajajo v javni kanalizacijski sistem, bo blato iz malih čistilnih naprav ali gošče iz greznice v prihodnje na obdelavo in čiščenje v CCN odvažalo javno podjetje z lastnim vozilom. Odvoz bomo v prehodnem obdobju izvajali na podlagi naročila lastnika greznice ali MKČN. Opravljena storitev prevzema in čiščenja blata se bo obračunala skladno s cenikom, ki je objavljen na spletni strani javnega podjetja: www.ksp-litija.si.

Po uveljavitvi pavšalnega obračuna prevzema in čiščenja blata iz MKČN in gošč iz greznice bo ta strošek vsem zavezancem (občanom) obračunan na mesečnih računih komunalnih storitev. Izvajalec javne službe odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode pa bo izvajal redni odvoz blata, skladno z Uredbo o odvajanju in čiščenju komunalne odpadne vode (Ur. l. RS, št. 98/2015), in sicer najmanj enkrat na 3 leta.

Izjema bodo kmetijska gospodarstva, ki bodo javnemu podjetju predložila posebno izjavo, da greznične gošče ali blato iz MKČN, ki nastaja ob čiščenju komunalne odpadne vode iz njihovega gospodinjstva, mešajo skupaj z gnojevko oziroma gnojnico ter skladiščijo najmanj šest mesecev pred uporabo za gnojilo v kmetijstvu, skladno z Uredbo o uporabi blata iz komunalnih čistilnih naprav v kmetijstvu (Ur. l. RS, št. 62/08).

Poročilo o spremljanju skladnosti in zdravstvene ustreznosti pitne vode za leto 2016

Avtorica članka: Marta Peršin, KSP Litija d. o. o.

Javno podjetje Komunalno stanovanjsko podjetje Litija d. o. o. (v nadaljevanju: upravljavec) zagotavlja nadzor nad skladnostjo in zdravstveno ustreznostjo pitne vode v okviru notranjega nadzora na vseh sistemih javne oskrbe s pitno vodo, s katerimi upravlja. Notranji nadzor je vzpostavljen na osnovah HACCP načrta, ki omogoča prepoznavanje mikrobioloških, kemičnih in fizikalnih tveganj, ki lahko predstavljajo potencialno nevarnost za zdravje ljudi in določa izvajanje potrebnih ukrepov ter vzpostavljanje stalnega nadzora na tistih mestih (kritičnih kontrolnih točkah – KKT in kontrolnih točkah – KT) v oskrbi s pitno vodo, kjer se tveganja lahko pojavijo. Sestavni del HACCP načrta je tudi Program odvzema vzorcev pitne vode. Število pregledov in število odvzetih vzorcev pitne vode v posameznem oskrbovalnem sistemu je prilagojeno povprečni dnevni porabi pitne vode. Storitve odvzema vzorcev pitne vode in nadaljnje preiskave je v letu 2016 izvajal Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano, s katerim ima upravljavec sklenjeno pogodbo.

Poleg notranjega nadzora pa ministrstvo, pristojno za zdravje, zagotavlja spremljanje pitne vode – monitoring, s katerim se preverja, ali pitna voda izpolnjuje zahteve Pravilnika o pitni vodi (Ur. l. RS, št. 19/04, 35/04, 26/04, 92/06 in 25/09) (v nadaljevanju: Pravilnik o pitni vodi), zlasti zahteve za mejne vrednosti parametrov, določene v Prilogi I Pravilnika o pitni vodi. Nosilec monitoringa v letu 2016 je bil Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ), izvajalec pa Nacionalni laboratorij za zdravje, okolje in hrano (NLZOH).

Poročilo za leto 2016 po posameznih sistemih za oskrbo s pitno vodo podajamo v skrajšani obliki. Poročila v daljši obliki, skupaj z rezultati mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preskušanj za posamezne vodovodne sisteme, pa so dostopna na spletni strani upravljavca www.ksp-litija.si.

1. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Litija - Šmartno

Zdravstveno ustreznost in skladnost pitne vode s Pravilnikom o pitni vodi smo ocenili na podlagi opravljenih terenskih meritev, mikrobioloških preskušanj in fizikalno-kemijskih preskušanj odvzetih vzorcev pitne vode v posameznem oskrbovalnem sistemu.

Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Litija - Šmartno se napaja iz dveh drenažnih vodnih virov na lokaciji Gozd - Reka in vrtine Gozd - Reka, znotraj katerih so vrednosti preskušanih parametrov v pitni vodi približno enake. Poleg zajetij v Gozd - Reka pa sistem lahko napajamo tudi iz vodnjaka ob Ljubljanski cesti v Litiji. Slednji vodni vir je pod stalnim nadzorom, čeprav služi kot nadomestni vodni vir. Ime oskrbovalnega območja je Litija - Šmartno. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema Litija - Šmartno oskrbuje 8.490 uporabnikov v naseljih Litija, Šmartno, Breg, Tenetiše in Zgornji Log. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 449.409 m³, torej v povprečju

1.231 m³ dnevno.

Dezinfekcija pitne vode se opravlja s plinskim klorom v vodohranu Sitarjevec. Vsebnost prostega preostalega klora na iztoku vode iz vodohrana stalno merimo z avtomatskim merilcem klora, kar omogoča večji nadzor in odpravo morebitnih odstopanj v najkrajšem možnem času. Poleg avtomatskega merjenja vsebnosti prostega klora pa redne meritve izvajamo tudi s prenosnim kolorimetrom, rezultati merjenj na odjemnih mestih se gibljejo med 0,10 in 0,35 miligramov prostega klora na liter vode. Drugi postopki priprave pitne vode v tem sistemu niso potrebni.

V letu 2016 je bilo v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Litija - Šmartno opravljeno šest pregledov, pri čemer je bilo skupaj odvzetih 24 vzorcev pitne vode. Za fizikalno-kemijska preskušanja, pri čemer je bil vzorec vode preiskan na 126 parametrov, smo v letu 2016 odvzeli en vzorec pitne vode. Na omrežju – izlivkah uporabnikov na sistemu za oskrbo s pitno vodo Litija - Šmartno – so bili vsi odvzeti vzorci pitne vode skladni s Pravilnikom o pitni vodi. Vzorci vode, odvzeti na zajetjih, pa niso bili skladni zaradi prisotnosti koliformnih bakterij.

V splošnem lahko ocenimo, da je bila pitna voda v omrežju sistema za oskrbo s pitno vodo Litija - Šmartno v letu 2016 glede na navedene ugotovitve in v danem obsegu opravljenih mikrobioloških in fizikalno-kemijskih preskušanj zdravstveno ustrežna, oskrba s pitno vodo pa varna.

2. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Primskovo

Vodovodni sistem Primskovo se napaja iz vrtine DV-1/06. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 240 uporabnikov v naseljih Zagrič, Gornji in Dolnji Vrh, Sevnjo, Gradišče in Poljane. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 7.415 m³, torej v povprečju 21 m³

dnevno. Načrpana voda se vodi preko ogle-nega filtra, ki uspešno odstranjuje atrazin in desetilatrazin. Dezinfekcija vode se na tem sistemu ne opravlja.

V letu 2016 sta bila v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Primskovo opravljena dva pregleda, pri čemer je bilo odvzetih šest vzorcev pitne vode za mikrobiološka preskušanja in dva vzorca za fizikalno-kemijska preskušanja, in sicer pred pripravo in po pripravi pitne vode. Vzorci vode po pripravi so bili glede na opravljena preskušanja skladni z zahtevami Pravilnika o pitni vodi. Vzorci vode so bili preiskani na osnovne kemijske parametre in na prisotnost pesticidov, s poudarkom na atrazinu in desetilatrazinu. Vsebnost atrazina pred pripravo pitne vode je bila v letu 2016 pod dovoljeno mejo (0,02 µg/l), prav tako tudi vsebnost desetilatrazina (0,04 µg/l). Mejna vrednost za oba parametra je 0,10 µg/l vode. V kolikor bo vsebnost teh parametrov tudi v bodoče pod dovoljeno mejo, se bo lahko prenehalo s pripravo pitne vode.

Glede na opravljene terenske meritve, organoleptične lastnosti (videz in vonj) ter glede na rezultate opravljenih kemijskih in mikrobioloških preskušanj v letu 2016 ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo v javnem sistemu za oskrbo s pitno vodo Primskovo varna, kljub temu, da so nekateri vzorci pitne vode izkazovali neskladnost zaradi prisotnosti koliformnih bakterij v manjšem številu (1–13 CFU/100 ml), ki še ne predstavlja tveganja za zdravje uporabnikov. Upravljavalec je izvedel potrebne ukrepe za odpravo neskladja in rezultati kontrolnih preiskav odvzetih vzorcev pitne vode, 14. 12. 2016, so izkazovali skladnost.

3. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Vintarjevec - Dom Tisje

Vodovodni sistem Vintarjevec - Dom Tisje se napaja iz zajetja Vintarjevec. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 80 uporabnikov v delu naselja Črni Potok, Podroje in delu naselja Vintarjevec ter dom starejših občanov - Dom Tisje. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 11.167 m³, torej povprečno 31 m³ dnevno. Na sistemu se izvaja dezinfekcija pitne vode z natrijevim hipokloritom. Vsebnost prostega preostalega klora se na izlivkah uporabnikov giblje med 0,1 in 0,3 mg/l vode.

V letu 2016 je bil v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Vintarjevec - Dom Tisje opravljen en pregled, pri čemer so bili odvzeti štirje vzorci pitne vode za mikrobiološka preskušanja in en vzorec za fizikalno-kemijska preskušanja za redna kemijska preskušanja in možne stranske produkte kloriranja - trihalometane, ki je bil glede na opravljena preskušanja skladen z zahtevami Pravilnika o pitni vodi.

Glede na rezultate opravljenih kemijskih in mikrobioloških preskušanj v letu 2016 ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo v javnem sistemu za oskrbo s pitno vodo Vin-

tarjevec - Dom Tisje varna, kljub temu, da je en vzorec izkazoval povišano število kolonij pri 22 in 36 °C. Ugotovljena neskladnost je nakazovala na možnost nepravilnosti na hišnem vodovodnem sistemu in ni predstavljala neposrednega tveganja za zdravje uporabnikov.

4. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Kostrevnica - Obla Gorica

Vodovodni sistem Kostrevnica - Obla Gorica se napaja iz vrtine Kostrevnica Jelša (J-1/96). S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 750 uporabnikov v naseljih Velika Kostrevnica, Mala Kostrevnica, Lupinica, Dvor, Jelša, Liberga, Preska nad Kostrevnico, Ježni Vrh, Obla Gorica in Stara Gora. V letu 2015 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 31.845 m³, torej povprečno 88 m³ dnevno. Dezinfekcija vode se na tem sistemu ne izvaja.

V letu 2016 sta bila v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Kostrevnica - Obla Gorica opravljena dva pregleda, pri čemer je bilo odvzetih sedem vzorcev pitne vode za nadaljnje mikrobiološke preiskave. Za fizikalno-kemijska preskušanja smo v okviru notranjega nadzora v letu 2016 na sistemu javne oskrbe s pitno vodo Kostrevnica - Obla Gorica odvzeli en vzorec pitne vode za redna kemijska preskušanja, ki je bil glede na opravljena preskušanja skladen z zahtevami Pravilnika o pitni vodi.

Glede na rezultate opravljenih kemijskih in mikrobioloških preskušanj v letu 2016 ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo v javnem sistemu za oskrbo s pitno vodo Kostrevnica - Obla Gorica varna. Prisotnost koliformnih bakterij v dveh vzorcih vode v manjšem številu (1–10 CFU/100 ml) ni predstavljala resnejšega tveganja za zdravje uporabnikov.

5. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Gradiške Laze - Spodnja Jablanica

Vodovodni sistem Gradiške Laze - Spodnja Jablanica se napaja iz zajetja Kamnolom. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 210 uporabnikov v naseljih Spodnja Jablanica in Gradiške Laze. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 9.999 m³, torej povprečno 28 m³ dnevno. Dezinfekcija vode se na tem sistemu ne opravlja.

V letu 2016 je bil v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Gradiške Laze - Spodnja Jablanica opravljen en pregled, pri čemer so bili odvzeti štirje vzorci pitne vode za nadaljnje mikrobiološke preiskave. Za fizikalno-kemijska preskušanja smo v letu 2016 v okviru notranjega nadzora na sistemu javne oskrbe s pitno vodo Gradiške Laze - Spodnja Jablanica odvzeli en vzorec pitne vode za redna kemijska preskušanja, ki je bil glede na opravljena preskušanja skladen z zahtevami Pravilnika o pitni vodi.

Zaradi neskladnega vzorca vode, odvzetega v okviru državnega monitoringa, ki je izkazoval prisotnost enterokokov (2 CFU/100 ml),

je bil 8. 8. 2016 uveden ukrep prekuhavanja pitne vode pred uporabo za prehrabne namene. Po izvedenih ukrepih za odpravo neskladja je bil v okviru notranjega nadzora izveden pregled z odvzemom vzorcev vode za nadaljnja preskušanja. Rezultati preskušanih parametrov so izkazovali skladnost in ukrep prekuhavanja je bil preklican 23. 8. 2016.

Glede na rezultate opravljenih kemijskih in mikrobioloških preskušanj v letu 2016 in glede na izvedene ukrepe za odpravo neskladja ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo v javnem sistemu za oskrbo s pitno vodo Gradiške Laze - Spodnja Jablanica varna.

6. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Račica - Štanga

Vodovodni sistem Račica - Štanga se napaja iz zajetja Hruševa draga - vodnjak Račica. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 170 uporabnikov v naseljih Račica in Velika Štanga. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 6.561 m³, torej povprečno 18 m³ dnevno. Dezinfekcija vode se na tem sistemu ne opravlja.

V letu 2016 je bil v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Račica - Štanga opravljen en pregled, pri čemer so bili odvzeti štirje vzorci pitne vode za nadaljnje mikrobiološke preiskave. Za fizikalno-kemijska preskušanja smo v letu 2016 na sistemu javne oskrbe s pitno vodo Račica - Štanga odvzeli en vzorec pitne vode za redna kemijska preskušanja, ki je bil glede na opravljena preskušanja skladen z zahtevami Pravilnika o pitni vodi.

V okviru državnega monitoringa sta bila v sistemu javne oskrbe s pitno vodo Račica - Štanga odvzeta dva vzorca pitne vode za nadaljnja kemijska preskušanja na osnovne kemijske parametre. Rezultati fizikalno-kemijskih preskušanj so glede na obseg preskušanj izkazovali skladnost s Pravilnikom o pitni vodi.

Glede na rezultate opravljenih kemijskih in mikrobioloških preskušanj v letu 2016 ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo v javnem sistemu za oskrbo s pitno vodo Račica - Štanga kljub dvema neskladnima vzorcema varna. Neskladnost je bila posledica prisotnosti koliformnih bakterij (19 CFU/100 ml), ki v manjšem številu ne predstavljajo večjega tveganja za zdravje uporabnikov. Sanitarno tehnično stanje objektov na sistemu javne oskrbe s pitno vodo Štanga pa ni najboljša in za varnejšo oskrbo bo treba objekte sanirati. V kolikor se bo tudi po sanaciji objektov pojavljala občasna onesnaženost vode z mikroorganizmi, bo treba na sistemu uvesti ustrezen postopek dezinfekcije.

7. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Leskova - Vrata

Vodovodni sistem Leskova - Vrata se napaja iz zajetja Leskova na izviru Temenice. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 106 uporabnikov v naseljih Leskova in

Vrata. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 4.788 m³, torej povprečno 13 m³ dnevno. Dezinfekcija pitne vode se izvaja z natrijevim hipokloritom v vodohranu Leskovic. Vsebnost prostega preostalega klora na izlivkah uporabnikov se je gibala med 0,1 in 0,3 mg/l vode.

V letu 2016 je bil v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Leskovic - Vrata opravljen en pregled, pri čemer so bili odvzeti štiri vzorci pitne vode za nadaljnje mikrobiološke preiskave. V okviru notranjega nadzora so se v letu 2016 na sistemu javne oskrbe s pitno vodo Leskovic merili samo fizikalni parametri in prosti klor.

Glede na rezultate opravljenih kemijskih in mikrobioloških preskušanj v letu 2016 ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo v javnem sistemu za oskrbo s pitno vodo Leskovic - Vrata varna. Rezultat preskušanja odvzetega vzorca vode na zajetju potrjuje potrebnost dezinfekcije pitne vode pred uporabo.

8. Javni sistem za oskrbo s pitno vodo Vintarjevec – vas

Vodovodni sistem Vintarjevec – vas se napaja iz zajetja Riharjevec. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 150 uporabnikov v naselju Vintarjevec. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem

območju znašala 6.045 m³, torej povprečno 17 m³ dnevno. Dezinfekcija se izvaja z natrijevim hipokloritom v vodohranu Vintarjevec.

V letu 2016 je bil v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Vintarjevec – vas opravljen en pregled, pri čemer so bili odvzeti štiri vzorci pitne vode za nadaljnje preiskave.

V tabeli 37 je podan prikaz odvzetih vzorcev pitne vode za mikrobiološka preskušanja v okviru državnega monitoringa glede na odvzemno mesto in skladnost ali neskladnost z zahtevami Pravilnika o pitni vodi.

Za fizikalno-kemijska preskušanja smo v okviru notranjega nadzora v letu 2016 na sistemu javne oskrbe s pitno vodo Vintarjevec – vas odvzeli en vzorec pitne vode za redna kemijska preskušanja in THM (trihalomtane – možni stranski produkti kloriranja), ki je bil glede na opravljena preskušanja skladen z zahtevami Pravilnika o pitni vodi.

Glede na rezultate opravljenih kemijskih in mikrobioloških preskušanj v letu 2016 ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo v javnem sistemu za oskrbo s pitno vodo Vintarjevec – vas varna. Rezultat preskušanja odvzetega vzorca vode na zajetju, ki je izkazoval prisotnost E-coli, (1 CFU/100 ml), pa ponovno potrjuje potrebnost dezinfekcije pitne vode pred uporabo.

9. Sistem za oskrbo s pitno vodo Grilovec

Poleg navedenih osmih javnih vodovodov ima KSP Litija d. o. o. v upravljanju tudi vodovod Grilovec, ki ne izpolnjuje kriterijev za javni vodovod, torej ne oskrbuje 50 prebivalcev niti dnevna distribuirana količina pitne vode ne dosega 10 m³. Vodovodni sistem Grilovec se napaja iz zajetja Martin potok. S pitno vodo se iz vodovodnega sistema oskrbuje 40 uporabnikov naselja Podroje. V letu 2016 je distribucija pitne vode na oskrbovalnem območju znašala 1.666 m³, torej povprečno 4,6 m³ dnevno.

V letu 2016 sta bila v okviru notranjega nadzora na vodovodnem sistemu Grilovec opravljena dva pregleda, pri čemer je bilo odvzetih pet vzorcev pitne vode za nadaljnje preiskave. Vzorec vode, odvzet v vodohranu 14. 12. 2016, je izkazoval prisotnost E-coli (9 CFU/100 ml) in na podlagi tega je bil 16. 12. 2016 uveden ukrep prekuhavanja pitne vode pred uporabo za prehranske namene. Po izvedenih ukrepih za odpravo neskladja je bilo izvedeno ponovno vzorčenje in rezultati preskušanih parametrov so izkazovali skladnost. Ukrep prekuhavanja je bil preklican 28. 12. 2016.

Ocenjujemo, da je bila oskrba s pitno vodo varna, vendar pa rezultati preskušanih parametrov v vzorcu vode, odvzetem v vodohranu, kažejo, da bo treba za konstantno varno oskrbo s pitno vodo vodohran sanirati.

Dom Tisje – kako poteka življenje sredi idilične doline

Avtor članka: Uredništvo Krajevnih novic

Že vse od začetka izhajanja novega občinskega glasila lahko bralke in bralci prebirate članke o dogajanju v Domu Tisje, sedaj pa smo se v uredništvu odločili, da vam vsakodnevno življenje v njem nekoliko približamo. Naša tokratna sogovornica bo zato gospa Vida Lukač, ki že vrsto let uspešno vodi omenjeno institucijo.

Gospa Vida, dovolite mi, da se vam v imenu uredništva Krajevnih novic zahvalim, da ste se odzvali našemu povabilu na pogovor. Za začetek vas prosim, da se našim bralcem na kratko predstavite. Kdaj ste zasedli mesto direktorice Doma Tisje in kaj je najbolj zaznamovalo vaše dosedanje delo?

V letošnjem letu teče že 26. leto, odkar delam v domu, od leta 1991, prvih 13 let sem bila vodja zdravstveno negovalne službe, od julija 2004 opravljam delo direktorice. Vsa ta leta sem si prizadevala, da bi

Vida Lukač, direktorica Doma Tisje

izboljšali bivalne pogoje stanovalcem, saj so vsi objekti stari in standardom niso več ustrezali. V vseh teh letih smo izvedli več gradbenih in obrtniških del, morda najbolj opazna že na pogled je prenova skoraj vseh objektov v sklopu doma, ki sedaj zagotavljajo stanovalcem bolj kakovostno bivanje in hkrati tudi lažje delo zaposlenim. Poleg prenove objektov pa smo uvajali in še uvajamo različne nove metode dela, ki omogočajo bolj harmonične odnose med vsemi vključenimi, stanovalci, svojci, zaposlenimi. V letu 2014 smo kot peti slovenski

dom pridobili E-qalin, evropski standard kakovosti na področju socialnega varstva. Ves čas si prizadevam, da bi zaposleni pridobili dovolj znanja in izkušenj na različnih področjih, od komunikacije do strokovnih znanj. Le to prinaša napredek in kakovost na vseh področjih. Pri tem pa ne smem pozabiti na povezovanje doma z lokalnim okoljem, občani, tako v obliki izvajanja različnih storitev, izobraževanja kot tudi povezovanja v medgeneracijskem druženju.

Upravičeno lahko rečemo, da je Dom Tisje ena od osrednjih institucij v naši občini. V njej opravljate zelo plemenito delo, saj skrbite za starejše in bolne občane, ki sami tega ne zmorejo več. S kakšnimi izzivi se vsakodnevno srečujete vi in vaši sodelavci?

Demografske spremembe so v zadnjih letih spremenile povpraševanje po namestitvi v dom, vse več je tako imenovanih starih stanovalcev, to so tisti, ki so starejši od 85 let, zato je tudi več boleznih, več okvar in odvisnosti od oskrbe in nege negovalcev, zato imamo veliko vlog za namestitve. V ospredju je porast težav, ki jih prinaša bolezen demenca. S tem povezane so tudi stiske svojcev, pogosto so starejši sprejeti v bolnišnico, potem pa niso več sposobni bivanja v domačem okolju in želijo takojšen sprejem v dom. Žal prostih postelj nimamo na voljo, takrat svetujemo druge oblike začasne pomoči ali začasen sprejem v drug dom. Zagotoviti primerno mesto v domu takrat, ko ga prosilec najbolj potrebuje, je res velik izziv. Poleg tega pa so potrebe

po strokovni zdravstveni negi in zdravljenju vse večje, normativi, ki jih imamo, ne zadoščajo, zato so zaposleni mnogokrat preobremenjeni. Tudi po opravljanju pomoči na domu je vse več povpraševanja, posebno še na podeželju, vendar so tudi tu kadrovske normativi neustrezni. Poseben problem predstavljajo tudi razdalje, ki jih morajo prevoziti socialne oskrbovalke. Obe občini sta namreč površinsko med večjimi in so poti med posameznimi uporabniki kar velike, porabijo več časa na poti.

Koliko zaposlenih v Domu Tisje skrbi za nemoteno delovanje doma in oskrbo stanovalcev? Imate morda težave s pomanjkanjem ustreznega kadra oziroma načrtujete dodatno zaposlovanje?

Skupno je zaposlenih 169 delavcev, od tega je v dejavnosti domskega varstva zaposlenih 151 delavcev, v službi pomoči na domu 7, prek javnih del pa je zaposlenih 9 delavcev. Trenutno imamo zaposlenih toliko, kot je dovoljeno s standardi in normativi, se pa ob občasnih potrebah po delavcih srečujemo s problemom pomanjkanja nekaterih poklicev, na primer kuharjev, šivilj, bolničarjev, gospodinj.

Danes se vsi vse bolj zavedamo pomena prostovoljstva, saj je le-to dragocen doprinos h kvaliteti storitev, lahko pa tudi delno razbremeni zaposlene. Ali imate v vašem domu vključenih kaj prostovoljcev?

Prostovoljci so za nas zelo dragoceni in smo hvaležni, tako stanovalci kot delavci, da prihajajo v dom, v obe enoti. S stanovalci se družijo, pogovarjajo, jih peljejo na sprehod, sodelujejo v različnih kreativnih delavnicah, prireditvah, bralnih urah. V matičnem domu jih je nekaj manj, kar je povezano tudi z oddaljenostjo od centra kraja, v enoti v Litiji jih je nekaj več. V matični dom prihajajo iz OŠ Šmartno pri Litiji v okviru dobrodelnega krožka, pod vodstvom koordinatorce Vlaste Tacer, v preteklem letu je bilo udeleženi 40 prostovoljcev – učencev, prihajajo učenci OŠ Gradec – projekt »Generacije generacijam«, pod vodstvom koordinatork Irene Smrekar in Aleksandre Krnc na tem projektu sodelujemo že štiri najst let. V oba domova prihajajo tudi prostovoljci srednje generacije in upokojenci, v preteklem letu je bilo 16 odraslih prostovoljcev v matičnem domu.

Ste morda zaposlili tudi koga preko javnih del?

V program javnih del imamo v letošnjem letu vključenih 9 delavcev, delajo kot družabniki. Sicer pa javna dela izvajamo že vrsto let, nekaj let smo izvajali razvojni program gospodinje, ki je trajal dve leti, iz tega programa smo potem zaposlili gospodinjo, ki sedaj delajo v gospodinjskih skupinah v enoti Litija. Sicer pa je najmanj tretjina vseh zaposlenih v domu nekoč delala prek programa javnih del.

Podobno kot povsod v razvitem svetu se tudi v Sloveniji soočamo s staranjem prebivalstva. Ali pri vas lahko redno spre-

jemate vse proslilce za domsko oskrbo ali obstaja čakalna doba?

Pred nekaj leti je bilo vlog manj, zaradi uveljavitve Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev čakalne dobe praktično ni bilo oziroma je bila kratka. V zadnjih letih pa je vlog vse več, kar je povezano tudi s številom starejših v naši državi. Letos smo do danes prejeli 385 vlog, povprečno letno sprejmemo v matični dom 40 stanovalcev, podobno tudi v enoti Litija, zato imamo čakalno dobo, ki pa je odvisna od različnih dejavnikov, kar imamo urejeno s pravilnikom. Prednost imajo tisti, ki so na zdravljenju v bolnišnici, s stalnim bivališčem v občini, če živijo sami, brez svojcev in podobno.

Koliko stanovalcev je trenutno nastanjenih v vaših enotah v Črnem Potoku in Litiji?

V matičnem domu je 166 stanovalcev, v enoti Litija pa 91, vseh je 257. V naslednjih letih bomo število nastanitvenih mest v matičnem domu zmanjšali na 150, da bomo zagotovili vsem primerne bivalne pogoje, kot zahtevajo veljavni standardi.

Z izgradnjo Medgeneracijskega središča Šmelc ste zagotovo rešili del vaše prostorske stiske. Ali imate sedaj na voljo dovolj kapacitet ali bo v bližnji prihodnosti potreba po še dodatni širitvi prostorov?

Z najemom in izvajanjem dejavnosti v enoti Litija smo pridobili nove prostore, zaradi česar lahko postopoma manjšamo kapaciteto matičnega doma in urejamo bivalne prostore, kot jih predpisujejo tehnični standardi in normativi. Povpraševanje po domskem varstvu je zaenkrat tako veliko, da bi lahko imeli še 20 namestitvenih mest. Če pogledamo demografsko gibanje v naši državi, lahko pričakujemo v naslednjih letih še večji problem, saj bo starejših od 65 let vse več, narašča število oseb s težavami zaradi demence. Nujno potrebujemo zakon o dolgotrajni oskrbi, ki bo moral poskrbeti za ljudi, ki potrebujejo in bodo potrebovali dolgotrajno oskrbo, in bo določal tudi nove oblike pomoči in izvajalce. Sicer se v naslednjih letih lahko zgodi kolaps celotnega sistema, nismo več daleč od tega.

Kako pa je z oskrbovanimi stanovanji v Litiji? So vsa že oddana ali jih je še kaj na voljo?

Oskrbovana stanovanja so v lasti Nepremičninskega sklada, ki jih daje v najem po neprofitni ceni. Vseh stanovanj je 17, vsa so oddana. Bilo je kar veliko povpraševanja. Oskrbovana stanovanja so stanovanja s prilagoditvijo, ki omogoča gibanje tudi gibalno oviranim, in s sistemom varovanja na daljavo. To je ena izmed možnosti za oskrbo starejših v prihodnosti, za tiste, ki brez ali z minimalno pomočjo lahko živijo sami. Mišlim, da bi teh stanovanj lahko bilo še nekaj tudi v tem okolju. Dom izvaja za stanovalce oskrbovanih stanovanj določene storitve oskrbe, po njihovi želji, po naročilu zdravnikov izvajamo za njih tudi patronažno zdravstveno nego.

Delo s starejšimi in obolelimi ljudmi za-

gotovo zahteva od vaših zaposlenih veliko mero profesionalnosti in predanosti svojemu poklicu. Kakšne nove metode in pristope uvajate pri svojem delu?

Seveda je pri delu z ljudmi, še posebno takrat, ko imajo težave zaradi bolezni ali zaradi česa drugega, potrebno sočutje, brez tega ne gre. In predanost delu ali še bolje rečeno, rad moraš imeti ljudi in svoje delo. Zaposleni potrebujejo tudi veliko znanja z različnih področij, zato skrbimo, da se izobražujejo vsi v domu. Brez znanja ni razvoja. Pri delu na različnih strokovnih področjih uporabljamo najnovejša spoznanja stroke, na nivoju celotnega doma pa izvajamo tri pomembne metode dela, to so inovativna validacija, bazalna stimulacija in kultura usklajenih odnosov. Vse temeljijo na spoznanjih psihologije, nevrologije, biologije, ipd., zaposlene pa usposabljammo edukatorice, ki smo pridobile ustrezne certifikate, in zunanji predavatelji. Največji poudarek je na biografiji stanovalca, lahko rečemo tudi življenjski zgodbi, še posebno pri stanovalcih s težavami zaradi demence. Prizadevamo si, da se ljudje spominjajo lepih in srečnih trenutkov v življenju, saj ta čustva v spominu prenesejo tudi v ta trenutek, zdaj. In le ta trenutek, zdaj, je za vse nas pomemben, resnično pravi.

Ali ste v zadnjem času v domu pridobili tudi kakšne nove pridobitve, kot je sodobna oprema in podobno?

Dom smo v zadnjih letih že temeljito prenovili, največje spremembe so od leta 2013 dalje: čistilna naprava, rekonstrukcija objekta C, mansarda in ostrešje objekta B, prenovili smo energetske ovoj zgradbe, in še druge stvari, trenutno poteka rekonstrukcija glavnega vhoda, širimo avlo z zimskim vrtom, hkrati poteka prenova celotnega pritličja. Vsi prenovljeni prostori so opremljeni tako, da vzbujajo občutek domačnosti, topline. Opremo ves čas posodabljam, nova pridobitev pa je snoezelen, ki smo ga konec leta 2016 uredili v gradu. Gre za multisenzorno sobo, kjer uporabniki lahko uživajo v različnih čutnih izkušnjah in s tem dobijo nežno stimulacijo čutov (tip, sluh, vid, okus, vonj in gib) po kontrolirani poti pod vodstvom terapevta. Snoezelen lahko uporabljajo tudi drugi uporabniki, ki so zaradi stresa prenapeti, saj človeka globoko sprosti in zaziblje v stanje sproščnosti, miru in harmonije.

Stanovalci, nastanjeni v Črnem Potoku, imajo veliko srečo, da lahko jesen svojega življenja preživljajo v tako rekoč idiličnem okolju. S čim se najraje ukvarjajo ter kakšne dejavnosti in aktivnosti so jim na voljo?

Bivanje stanovalcev v domu lahko postane polno, kvalitetno in zadovoljno z vključitvijo v različne aktivnosti, ki jih nudi v domu delovna terapija, ki jo izvaja delovna terapevtka za področje prostega časa in produktivnega dela pa tudi socialna animatorka in družabnice. V domu potekajo številne aktivnosti, kot na primer: različne kreativne

delavnice, praznovanja rojstnih dni, praznovanja in proslave ob praznikih, ne pozabimo tudi različnih običajev, organiziramo različne športne dogodke, druženja v večjih in manjših skupinah, piknike, urejanje zeliščnega vrta in priprava različnih čajnih mešanic, individualne aktivnosti po želji stanovalca, predavanja, izleti po Sloveniji, izleti za stanovalce z vozički, pevski zbor – nastopi in podobno, druženje s prostovoljci. Aktivnosti prilagajamo tudi individualnim željam, še posebno kadar je to povezano s preteklimi življenjskimi izkušnjami. Z različnimi aktivnostmi ohranjamo sposobnosti stanovalcev, ne samo v fizičnem smislu, ampak tudi pri ohranjanju socialnih stikov, širjenju socialne mreže stanovalcev, pa tudi pri ohranjanju smisla življenja. Aktivnosti je toliko, da nam včasih stanovalci pravijo, da želijo malo počitka. K vsem aktivnostim vabimo tudi svoje, saj so bili in so še vedno nepogrešljiv del življenja stanovalcev.

Za uspešno delovanje doma je zagotovilo pomembno tudi sodelovanje z lokalno skupnostjo. Kako bi vi ocenili vaše sodelovanje z obema Občinama ter lokalnimi javnimi zavodi, društvi in posamezniki?

Sodelujemo z različnimi zavodi, nekaterimi že zaradi izvajanja storitev, brez tega sodelovanja in koordinacije si ne predstavljamo kvalitetnega izvajanja storitev, predvsem sta to Zdravstveni dom Litija in Center za socialno delo Litija. Sodelujemo tudi z IC Geoss v različnih projektih oz. programih, pa s Knjižnico Litija - Šmartno, osnovnimi šolami, glasbeno šolo, gimnazijo.

V ožjem lokalnem okolju (Šmartno) sodelujemo največ z Osnovno šolo Šmartno in Šolo zdravja – Šmartno, želeli pa bi si več sodelovanja z Društvom upokojencev Šmartno, tega je manj, kot ga je bilo leta nazaj. Za duhovno življenje večine stanovalcev skrbi Župnija Šmartno.

Dom je sicer državni javni zavod, tako da z Občino sodelujemo predvsem kot izvajalci pomoči na domu, Občina je tudi plačnik oprostitve oskrbnine za nekatere stanovalce in seveda sodelujemo tudi takrat, kadar

je potrebno urejati zadeve, ki so pomembne tako za Občino oz. občane, zaposlene in predvsem stanovalce, svoje.

Ne moremo niti mimo trenutno aktualnega dogajanja v vaši dolini. Zadnje mesece precej strasti razvema načrtovanje odprtja novega kamnoloma v Vintarjevcu, ki nenazadnje zadeva tudi vašo institucijo. Kakšno je vaše mnenje o tem?

O umestitvi kamnoloma smo posredovali mnenje na Občino. Mislim, da je potrebno skrbno pretehtati odločitev o umestitvi tega kamnoloma v prostor in naj pri tem igra glavno vlogo skrb za okolje in ljudi, ki na tem območju živimo oziroma delamo.

Opozorila bi le na to, da je ta del ceste že sedaj nevaren, stanovalci, zaposleni in krajanje Vintarjevca so kot pešci izpostavljeni nevarnosti. V kolikor bodo po cesti vozili težki tovornjaki, bo ta tudi ob morebitni sanaciji in ureditvi pločnika ostala za naše uporabnike nevarna, saj star človek izgublja na vseh področjih čutnih zaznav in tudi okretnosti.

Opozoriti moramo tudi na vpliv na okolje, predvsem na zajetje pitne vode za naš dom in za krajanje Vintarjevca, ki se nahaja v bližini predlaganega kamnoloma. Skrb nam vzbujajo tudi drugi negativni vplivi na okolje, saj se bodo močno povečali hrup (miniranje), tresenje tal, prašni delci v zraku, promet. Vsi obiskovalci in stanovalci pripisujejo našemu domu idealno lokacijo, kjer

ni hrupa, kjer je skoraj neokrnjena narava, čist zrak. Bi si želeli na starost živeti v okolju, kjer bi poslušali eksplozije, tresenje in hrup tovornjakov? Dom Tisje ima v svojem sklopu stavb več objektov, ki predstavljajo kulturno dediščino. Objekti so stari več kot 400 let. Skrbi nas, da bo stalno tresenje tal zaradi miniranja in drugih del vplivalo na te objekte. Nezanemarljiv pa je tudi vpliv že naštetih dejavnikov na vsa druga živa bitja v tem okolju.

Želite morda za konec kaj sporočiti našim bralkam in bralcem?

Naša družba se zelo hitro stara, v naslednjih desetletjih bomo potrebovali veliko solidarnosti, znanja in sočutja, da bomo lahko kvalitetno poskrbeli za starejše in bolne. Ne smemo pozabiti, da so starejši sestavni del družbe, imajo modrost in veliko izkušenj, ki jih lahko predajajo mladi generaciji. Mladi pa so neizmerni vir energije in novih znanj. Medgeneracijsko sodelovanje bi moralo biti temelj za sožitje v prihodnosti, zato pa je potrebno poskrbeti danes, mi vsi moramo. Bom citirala misel dveh avtorjev (Matu-rana, Varela), ki pove vse, kar bi se morali vsi zavedati in tako tudi ravnati: »Imamo samo ta svet, ki ga porajamo skupaj z drugimi, in samo ljubezen nam pri tem pomaga.«

Gospa Vida, za konec se vam želim še enkrat zahvaliti za prijeten klepet. Tudi v prihodnje vam želimo obilo uspeha pri vašem plemenitem delu.

(P)ostani
član Klišēja

KLİŠE

Avtorica članka: Danijela Sitar

Septembra Klub litijskih in šmarskih študentov vpisuje nove člane in podaljšuje članstvo starim. Pohitite, dijake in študente namreč čakajo darila ob vpisu, člane pa skozi celo leto mnoge ugodnosti in mesečna dogajanja, namenjena mladim v Šmartnem in Litiji.

Z začetkom šolskega leta se je začelo tudi intenzivnejše delo na Klišēju. Uradne ure s septembrom spet potekajo po običajnem urniku, se pravi ob ponedeljkih, sredah in petkih od 17.00 do 20.00. Va-

bljeni, da nas obiščete! Tudi v tem šolskem letu ostajajo stalne ugodnosti: ugodno fotokopiranje, fitnes, ugodne inštrukcije, cenejša letna članarina za Knjižnico Litija in popusti v Optiki Manja. Začeli smo tudi z intenzivnim iskanjem novih aktivistov Klišēja. Vabljeni ste vsi dijaki in študentje z dobrimi idejami, da se nam pridružite in soustvarjate lokalno dogajanje za mlade! Pridružite se nam lahko na mesečnih sejah, ki potekajo vsak prvi ponedeljek v mesecu ob 19. uri na sedežu Klišēja. Prvi teden v oktobru nas boste lahko srečali in obiskali na stojnici na železniški postaji v Litiji. Tam bomo od 2. oktobra do 6. oktobra, od 6.00 do 9.00 in od 11.00 do 14.00. Dijaki in študentje, ki boste s seboj prinesli vpisni list, boste lahko na kraju samemu podaljšali članstvo ali pa se vpisali na novo. Ob vpisu vsakdo prejme paket presenečenja. Oktobra bo potekala tudi krvodajalska akcija Častim

½ litra! Gre za vseslovensko študentsko akcijo, darovanje krvi pa bo možno tudi v Litiji! Vabljeni k dobrodelnosti!

Od 19. do 21. oktobra bo potekal že tradicionalni Kulturni šok. Začel se bo s potopisnim predavanjem na sedežu Klišēja, v četrtek ob 19.00. V soboto se bo dogajanje nadaljevalo s Klubsko sceno v prostorih Mladinskega centra in pa literarnim večerom v prostorih Art caffèja. Za vrhunec Kulturnega šoka pa velja predstava. Letos bo v Litiji gostoval Vid Valič s predstavo Tvoj bodoči bivši mož. Vsi lepo vabljeni v Kulturni center Litija, za člane Klišēja pa bodo seveda na voljo cenejše vstopnice.

28. oktobra pa se bo dogajalo v Dvorani Pungrt! Kot že prejšnja leta bo tudi letos Halloween party na zadnjo soboto v oktobru. Pričnite z izdelavo mask in kostumov ter se vidimo na zabavi!

Novice iz šole

Avtorica članka: Vanja Adamlje

Letošnjega prvega šolskega dne so se še posebej razveselili učenci Podružnične šole Velika Kostreznica, saj so pouk začeli v popolnoma prenovljeni šoli.

Na podružničnih šolah so se že v prvem tednu pouka pogovarjali o prometu. Obiskali so jih policisti iz Policijske postaje Litija in predstavniki programa Kolesarček, ki so otrokom omogočili, da so doživljali različne prometne situacije, se preizkusili v vožnji s kolesom po spretnostnem poligonu in spoznali poklic policista.

Gradimo mostove

Avtorica članka: Hajdeja Praprotnik

V sredo, 27. 9. 2017, so se naši nadarjeni in ostali zvedavi učenci ob Ljubljani udeležili ustvarjalnih delavnic Gradimo mostove.

V okviru Dnevov evropske kulturne dediščine jih je organizirala Srednja gradbena, geodetska in okoljevarstvena šola iz Ljubljane. Pričeli so na Špici, kjer je bila predstavitev Gruberjevega kanala in predstavitev koliščarske kulture. Naši učenci so se v kvizu na to temo odlično izkazali. Pot so nadaljevali mimo Trnovskega pristanca do Gradašče, kjer so izvedli, kako se meri in izračuna pretok vode. Največ navdušenja je požela delavnica na Hradeckem mostu, kjer so učenci izdelovali mostove iz špagetov ali paličic. Na Krakovskem nasipu so si ogledali čudovito fotografsko razstavo ljubljanskih mostov, na Šušarskem so simbolično gradili most prijateljstva in ga začinili s plesno predstavo, na Ribji brvi so opazovali geodete pri delu, Tromostovje pa je bilo posvečeno arhitektu Jožetu Plečniku. Zanimivo in poučno pot so zaključili na Mesarskem mostu, kjer so izvedli nekaj o njegovi zgodovini in skulpturah na njem ter občudovali morje ključavnic z romantičnimi sporočili. Učenci so dogajanje pridno fotografirali in obljubili, da bodo utrinke z delavnic predstavili na plakatih v šoli.

Na ekskurzijo po dolinah rek Savinje in Pake so se odpeljali sedmošolci, ki so na svoji poti obiskali tudi Muzej premogovništva Slovenije v Velenju in si ogledali Rimsko nekropolo v Šempetru.

Devetošolci so na ekskurziji letos prvič spoznavali Gorenjsko in njene lepote. Obiskali so Bled in si ogledali turistično naselje Village Garden, na Vrbi spoznavali zanimivosti iz Prešernovega življenja in obiskali muzej in kovaško delavnico – vigenjc v Kropi. Osmošolci so se na naravoslovnem dnevu pogovarjali o odraščanju in spolnosti. Deževno septembrsko vreme ni bilo naklonjeno načrtovanim športnim dnevom. Tako smo planinski športni dan učencev od šestega do devetega razreda prestavili na oktober. Izvedli pa smo športni dan Igre z žogo, na katerem so se v igrah z žogo pomerili šestošolci in sedmošolci ter osmošolci in devetošolci.

Ob začetku 58. sezone branja za bralno značko so naši prvošolci, tako kot vsi učenci prvih razredov v Sloveniji, za bralno spodbudo prejeli knjigo Kako je gospod Feliks tekmoval s kolesom, pisatelja Petra Svetine in ilustratorke Ane Razpotnik Donati.

Letošnja tema Dnevov evropske kulturne dediščine nosi naslov Voda od mita do arhitekture. Naši učenci so skupaj z mentorji raziskovali vodnjake in druge vodne vire v Šmartnem. Svoje delo so predstavili na razstavi in priložnostni prireditvi pred nekdanjo Leskovčovo hišo, v bližini katere je nekoč tudi stal šmarski vodnjak, z naslovom Tam pri štirni vre brbranje.

Ravno tako v okviru Dnevov slovenske kulturne dediščine se je 29 radovednih učencev udeležilo ustvarjalnih delavnic ob Ljubljani, ki jih je organizirala Srednja gradbena, geodetska in okoljevarstvena šola Ljubljana.

Dobrodošli, prvošolci!

Avtorica članka: Jerneja Fortuna

Na Osnovni šoli Šmartno je letos prvič prestopilo šolski prag 60 otrok: matično šolo bo obiskovalo 41 prvošolcev, Podružnično šolo Primskovo 3, Podružnično šolo Štangarske Poljane 7 in Podružnično šolo Velika Kostreznica 9 učencev.

Na prvi šolski dan so se vsi prvošolci skupaj s starši zbrali pred Dvorano Pungrt. Pričakale smo jih njihove učiteljice in devetošolci, ki so nadobudne bodoče šolarje pospremili v dvorano. Sledil je kratek kulturni program, v katerem je sodeloval otroški pevski zbor pod vodstvom zborovodkinje Tjaše Mihelič ter ob spremljavi Rahele Sinigoj. Za nepozaben prvi šolski dan so poskrbeli tudi učenci Podružnične šole Primskovo, ki so program popestrili z igrico Trije prašički. Prijazno dobrodošlico sta učencem namenila ravnatelj g. Albert Pavli in podžupan g.

Srečko Vavtar.

Po kratkem kulturnem programu so razredničarke čestitale svojim novim učencem in jim podelile rumene rutice. Vsaka razredničarka je pospremila svoj razred v učilnico, kjer sta jih pričakala sladko presenečenje in slovenska zastava, ki jo je našim prvošolcem podarila Občina Šmartno. Pred odhodom domov so prejeli še kovčke z delovnimi zvezki, ob pomoči katerih bodo v spodbudnem učnem okolju pridobili še več znanja in novih izkušenj. Ustvarjalno, zanimivo in novega znanja polno šolsko leto vam želimo!

KLIŠE tudi letošnje leto z nepozabnim WAKE UP dogodkom in dodatnim presenečenjem ob praznovanju 20. obletnice

Avtorja članka: Anamarija Kamin in Ernest Mrzel

Odločili smo se, da novo študijsko leto že sedmič otvorimo s tradicionalno prireditvijo ob noči čarovnic – Klišejev WAKE UP Halloween party 2017, poimenovan kot budnica novemu študijskemu in dijaškemu letu. Zabava bo tradicionalno potekala 28. oktobra 2017 v Dvorani Pungrt, v Šmartnem pri Litiji.

Ker želimo zagotoviti kvaliteten program in uveljaviti lokalne glasbene izvajalce, smo v goste povabili priznane in tudi nekatere še manj znane glasbene izvajalce, ki bodo »vrteli« na Halloween zabavi. Zmagovalec natečaja za perspektivnega lokalnega DJ-ja bo ogrel ozračje in obiskovalce pripravil na zvezde večera. To bodo: DJ Berny, sledil mu bo STANNY ABRAM in DJ Sinart. Za zaključek pa smo ponudili priložnost domačinu – mlademu in perspektivnemu Tommcu.

Letos pa je za nas prav posebno leto, saj Klub Kliše praznuje 20 let in temu primerno bomo v ta namen organizirali prav posebno prireditev: **20 let Klišejev**, ki bo v soboto, 2. 12. 2017, prav tako v Dvorani Pungrt v Šmartnem pri Litiji. Na njej bo nastopila ena od naših najboljših glasbenih zasedb – **BIG FOOT MAMA**, ki se k nam v Litijo vrača po letu 2009, ko je Klub Kliše še pod vodstvom predsednika Aljaža Zupana organiziral Litijško noč. Na odru lahko ob skupini Big Foot Mama pričakujete tudi uveljavljene lokalne rock zasedbe Joker Out, Artenigma in AIVEN, program bo vseskozi povezoval Dj Ney, za popestritev programa in nepozaben »show« bodo poskrbeli odlični priznani plesalci in plesalke iz skupine Stereo Bokings. Poleg rock navdušencev pa bodo na koncertu na svoj račun prišli tudi vsi tisti, ki so bolj naklonjeni elektronski glasbi (Dj Berny, Dj Syntex), s katero bomo zaključili

koncert, ki bo trajal do zgodnjih jutranjih ur. Ker pa je del poslanstva Kluba Kliše tudi nižanje stroškov dijakom in študentom, bo obisk za člane Kluba brezplačen, na sami prireditvi pa bodo številni nagrajeni s prav posebnimi ugodnostmi in darili. V kolikor se bo prireditev izkazala za pozitivno in dobro obiskano, bomo seveda del uspeha delili tudi z lokalno organizacijo, ki bo pomoči najbolj potrebna.

Da ne boste zamudili vsega dogajanja ob 20-letnici Klišeja, spremljate profila Kluba Kliše in skupine WakeUp na Facebooku (www.facebook.com/klise.klub, www.facebook.com/WakeUpAndMove) ter sledite informacijam na spletnih straneh www.klise-klub.si in www.WakeUpParty.si. Vse najboljše vsem Klišejevcem, ki smo v teh 20 letih sooblikovali nepozabne dogodke in dokazali, da na mladih res svet stoji.

Česen

Avtor članka: Janez Javorski

Česen naj bi zdravil 160 različnih bolezni, med njimi tudi štirinajst vrst raka. Prevladuje mnenje, da bi s pogostejšo uporabo česna v prehrani lahko preprečili milijone smrti na leto. Dokazano je, da je česen učinkovit pri zdravljenju najpogostejših vzrokov smrti, kot so infekcije, bolezni srca in ožilja ter rak.

Odprava UNESCA je v enem izmed samostanov v Tibetu našla recept najstarejšega homeopatskega sredstva za pomlajevanje. Česnova tinktura po tibetskem receptu izpred 4–5 tisoč let pred našim štetjem učinkuje. Preverjeno! Zdravnik se je čudil, kako je »izginil« holesterol.

Delovanje:

Česnova tinktura čisti organizem mastnih in apnenčastih oblog, ohranja in izboljšuje prekrvavljenost, ožilje postane bolj elastično ter izboljšuje vid. Tudi pomlajuje organizem.

Študije dokazujejo, da ima česen močan učinek proti bakterijam, glivicam in virusom. Proti infekcijam ima pomembno vlogo tako v preventivi kot kurativi. Med najpogostejše infekcije v svetovnem merilu spadajo HIV-1, Herpes simplex tipa 1 in 2, kandida in H. Pylori.

Če bomo nasekljan ali strt česen pustili stati vsaj 5 minut, preden ga začnemo kuhati, se bo iz njega začela sproščati aktivna in zdravilna učinkovina alicin. Ta se namreč sprosti le iz narezanega ali stisnjenega česna. Pri izdelavi tinkture iz česna uporabljamo na drobno razrezan česen, ki ga po sedmih minutah prelijemo s sadjevcem.

Strokovnjaki menijo, da je za zdravega človeka, ki želi izkoristiti preventivni učinek česna za zdravje, dovolj, da poje od 1 do 2 stroka česna dnevno. Tistemu, ki je že zbolel npr. za boleznimi srca in ožilja, pa priporočajo uživanje do 10 strokov česna na dan.

Znanstveniki so dokazali vpliv česna na črevesne parazite, zato ga lahko uporabljamo tudi proti njim, ima pa tudi učinek detoksifikacije in čisti kri. Opazili so, da pri rudarjih, ki so uživali večje količine česna, ni prišlo do zastrupitve s svincem. Česen je zelo učinkovit pri slabokrvnosti in utrujenosti. Pomlajuje možgane in imunski sistem. Najnovejše japonske raziskave na živalih kažejo, da uživanje česna lahko obnavlja možganske in imunske funkcije pri starih podganah, torej tiste funkcije, ki s staranjem slabijo. Česen lahko celo pomaga preprečevati in zmanjševati Alzheimerjevo »senilnost«. Zavira tudi splošno propadanje telesa, ki ga pospešujejo napadi prostih radikalov na celice.

Zakaj bi vsak dan pojedli tri do deset stro-

kov česna in se čudili, zakaj se vam ljudje ne približajo in se ob vaši bližini obračajo in se umikajo za korak? Enak učinek za zdravje boste dosegli ob uporabi do dva-krat dnevno po štirinajst kapljic tinkture iz česna Janeza Javorskega. Česen je pridelan na eko kmetiji Pr Nejc.

V kolikor želite uporabiti kuro iz tinkture iz česna, je le-ta podana v nadaljevanju.

Po tritedenski terapiji s česnovno tinkturo, terapijo prekinete za vsaj šest mesecev.

Kura s česnovno tinkturo:

Prvi dan: 2 kap. zajtrk, 2 kap. kosilo, 3 kap. večerja

Drugi dan: 4 kap., 5 kap., 6 kap.

Tretji dan: 7 kap., 8 kap., 9 kap.

Četrti dan: 10 kap., 11 kap., 12 kap.

Peti dan: 13 kap., 14 kap., 15 kap.

Šesti dan: 15 kap., 14 kap., 13 kap.

Sedmi dan: 12 kap., 11 kap., 10 kap.

Osmi dan: 9 kap., 8 kap., 7 kap.

Deveti dan: 6 kap., 5 kap., 4 kap.

Deseti dan: 3 kap., 2 kap., 1 kap.

Enajsti dan: 25 kap., 25 kap., 25 kap.

Nato kot 11. dan jemljete do konca treh tednov.

Smetlika (*Euphrasia officinalis*)

Avtorica članka: Jožica Bajc Pivec

V jesenskih mesecih na suhih travnikih najdemo drobno, do 15 cm visoko rastlinico z nazobčanimi listki in drobnimi, belimi cvetovi, ki spominjajo na oči z dolgimi trepalnicami. To je smetlika. Med ljudmi ima to zelišče različna imena, med njimi tudi očeč, roža sv. Lucije, otavnica, mačkine dušice, vidova trava in še kakšno bi se našlo. V Sloveniji raste kar nekaj vrst smetlike, ki imajo enako vrednost kot v zdravilne namene najbolj poznana toga smetlika. Je pa smetlika tudi pokazatelj čistosti travnika, saj ob polivanju z gnojnico s travnika izgine.

Pomoč iz narave za težave z očmi

Za zdravilne namene nabiramo cvetočo rastlino brez korenin. Posušimo jo v senci in suho narežemo na do 0,5 cm koščke.

Smetlika ima vrsto zdravilnih snovi, med drugimi glikozid rinantin, eterično olje, smolo, grenčine, sladkor, soli in aromatične snovi. Smetlika je zelo močna zdravilna rastlina, saj glikozid rinantin v prevelikih količinah lahko povzroča različne zastrupitve. Če se stanje očesnih težav po uporabi poslabša, to lahko povežemo s prevelikimi odmerki. Uspeh zagotavlja natančno upoštevanje navodil za uporabo.

Najbolj razširjena je uporaba smetlike pri različnih težavah z očmi: pri vnetjih različnih delov očesa, pri utrujenih očeh, zeleni

mreni, pri senenem nahodu. Malo manj je poznano njeno učinkovanje pri boleznih dihal (nahod, kašelj, gripa, bronhitis), pri prebavnih težavah, pomanjkanju teka. Pomirja krče in spodbudno vpliva na živce, zato je primerna pri živčnem glavobolu, nespečnosti in histeriji.

Pripravi:

Čaj

V 2,5 dl vrele vode damo eno čajno žličko soli, premešamo, dodamo ščepec suhega zelišča, premešamo, pokrijemo in pustimo 2 minuti. Nato precedimo in uporabimo za izmivanje ali obkladke.

Lahko pa vzamemo enak del smetlike in zdrobljenega janeža in si pripravimo čaj za izmivanje oči. V 2,5 dl vrele vode damo čajno žličko zeliščne mešanice, premešamo,

pokrijemo in pustimo 15 minut, nato precedimo, počakamo, da se ohladi na telesno temperaturo, in uporabimo.

Smetliko lahko kombiniramo tudi s cvetovi kamilice, ognjiča ali plodovi komarčka.

Po tej terapiji ne smemo na hladen zrak ali prepri vsaj eno uro, da si ne prehladimo oči. Za pitje pripravimo čaj na enak način, le da ga ne solimo in tudi ne sladkamo.

Vedno si pripravimo svež čaj. Najboljši učinek dosežemo z izmivanjem dva- do trikrat na dan in istočasnim pitjem čaja.

Tinktura

10 g sveže in na drobno narezane smetlike namočimo v 100 ml 40 % alkohola. Steklenico dobro zapremo in postavimo na sobno temperaturo in svetlobo za 14 dni. Vmes večkrat pretresemo. Nato precedimo in shranimo v temni steklenički. Tinkturo uporabljamo zoper glavobol tako, da v skodelico metinega čaja dodamo do 30 kapljic tinkture. Ta tinktura izboljšuje tek in preganja splošno utrujenost.

Tinktura ugodno deluje pri senenem nahodu, saj zmanjšuje izcedek iz nosa. Pijemo po 15 kapljic v 1 dl vode ob sočasni uporabi čaja za izmivanje oči.

Uporaba sveže rastline ali suhe rastline, zmlete v prah

Svežo rastlino lahko drobno narezano ali posušeno, zdrobljeno v prah, dodajamo v juho ali ostalo hrano. Tudi na ta način si lahko pomagamo pri premagovanju ali odpravljanju prebavnih težav, vendar moramo biti zelo previdni pri tem in uporabljati le majhne količine – do pol nožve konice.

Pomoč pri živalih

Pri živalih lahko za pomoč pri vnetih očeh uporabljamo čaj s smetliko po enakih receptih kot za ljudi. Paziti moramo le, da ne bo premočan, da ne pride do poslabšanja.

Če je na pašnikih veliko smetlike, lahko pride pri živini do zastrupitve, ki se kaže s temno rdečim urinom in obarvanim mlekom. Živino je potrebno umakniti s takega pašnika. Pomaga suho seno in kamilčni čaj. Mleko je v tem času neuporabno.

Smetlike nikoli ne smemo uporabljati pri dolgotrajnih težavah in hujših očesnih poškodbah. V takih primerih je vedno potrebno poiskati zdravniško pomoč.

Mazilo iz šipka (*Rosa canina*) 42 ml

Avtor članka: Janez Javorski

Mazilo iz šipka Janeza Javorskega je ročno izdelano iz sestavin iz eko kmetije Pr Nejc.

Pri izdelavi mazila iz šipka uporabljamo ognjičevo olje, ki ga sami pridelujemo iz neokrnjene narave.

Občutljiva koža vam bo hvaležna za nanos tega vrhunskega mazila.

STRIJE. To je pravo in edino naravno mazilo za njihovo preprečevanje, in če smo na to pozabili, za njihovo manjšanje in izginotje. Naravno nežno brezvodno mazilo je mazilo iz šipka Janeza Javorskega.

Naravno mazilo za nežno in problematično kožo, preprečevanje nastanka strij ter lajšanje atopije.

Šipek deluje dobrodejno:

- preprečuje atopijo in lajša različne druge kožne težave,
- pomaga pri celjenju manjših ranic in poškodb,
- gladi gube in deluje proti staranju,
- pomirja razdraženo in problematično

kožo,

- izdatno nahrani kožo in preprečuje nastanek strij.

Mazilo ne vsebuje dodatnih eteričnih olj ali arom, zato je primerno za vse, ki so alergični na razne dišave v kozmetičnih izdelkih, tudi otroke.

Uporabljeni so zmleti plodovi šipka.

Dejavnosti Društva upokojencev Šmartno pri Litiji

Avtor članka: Boris Žužek

Zadnji ponedeljek v avgustu smo organizirali tradicionalni piknik v Jelši. Ker pa se je dve uri pred njegovim začetkom nad Litijo in Šmartnim razbesnela huda nevihta s točo, smo morali namesto pod kozolec, ki je bil poplavljen, v Gostilno pri Rozi. Vreme nam je tudi nekoliko pokvarilo obisk, a se nas je kljub temu zbralo 37.

Tudi letos smo se upokojenci odzvali vabilu Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in prvih pet dni pouka nas je pet dežuralo na prehodih za pešce v jutranjem in dopoldanskem času. 8. septembra smo že devetič izvedli pol-dnevni izlet z vlakom na Brezje. Tokrat nam vreme ni bilo naklonjeno, čeprav ni deževalo. Udeležba je bila nekoliko manjša kot prejšnja leta.

5. septembrom so se spet začele sestajati vezilje in Šmartinke, ki se družijo dvakrat mesečno.

Zaradi slabega vremena smo v septembru ob zelo pičli udeležbi izvedli le en rekreacijski pohod v okolico.

V sredo, 20. septembra, smo v naši društveni pisarni organizirali merjenje holesterola, trigliceridov, krvnega tlaka in sladkorja. Na merjenje je prišlo sedem članov.

V četrtek, 21. 9. 2017, smo sklicali sestanek s prostovoljkami in prostovoljci, ki sodelujejo v projektu »Starejši za starejše«. Udeležila se ga je tudi zasavska koordinatorka, g. Marjana Bajda. Na njem smo pregledali aktiv-

nosti v tekočem letu, posamezniki so poročali o opravljenih obiskih in anketiranju starejših, letnika 1947. Dogovorili smo se o jesenskem izletu prostovoljcev, novoletnih obiskih starejših ter o ponovni nabavi hrane za socialno ogrožene občane. Udeležba na sestanku je bila zadovoljiva, saj sta prišli dve tretjini prostovoljcev. Udeleženci sestanka so bili seznanjeni tudi s podelitvijo nagrade »Evropec leta 2017«, ki ga je prejel projekt »Starejši za starejše«, podelitev nagrade je potekala 11. 10. 2017 v Bruslju. Podelitve se je udeležila tudi predstavnik našega društva.

Naše društvo je sodelovalo tudi pri obeležitvi dneva Alzheimerjeve bolezni, na prireditvi Doma Tisje, ki je potekala v soboto, 23. septembra, prav tako pa je z izdelavo rožnatih pletenin, s katerimi bodo ovili drevesa v Šmartnem in Litiji, z namenom ozaveščanja ljudi o bolezni dojk, sodelovalo v akciji Europe Donne – »Rožnati oktober«.

Prav tako v soboto, 23. septembra, smo imeli na celodnevem obisku upokojence iz Šmartnega ob Paki, ki so se odločili, da bodo vsako leto obiskali enega izmed Šmartnov v Sloveniji, in prvi smo bili na vrsti mi.

Tako so se na ta dan ob pol devetih pripeljali k nam, bilo jih je 51. Sprejeli smo jih na trgu in jih najprej peljali v župnijsko cerkev sv. Martina, ki so jo zelo občudovali. Ko so prihajali v cerkev, jih je z orgljanjem pozdravila domača organistka Marjanca Vidic. Sledila sta pozdrava obeh županov – najprej našega, g. Rajka Meserka, nato pa še gostujočega, g. Janka Kopušarja. Za njima je domači župnik, g. Janez Kvaternik, seznanil goste z zidavo cerkve in sedanjim utripom župnije. V krajšem kulturnem programu sta sodelovali dve učenki iz Šmartnega ob Paki, Nela je zaigrala krajšo skladbo na orgle, Vika pa je prebrala svojo pesmico.

Po ogledu cerkve smo vsi odšli na župnijsko dvorišče, kjer smo gostom ponudili zakusko, ki so jo pripravile naše članice. Ob 10. uri smo goste odpeljali na ogled gradu Bogenšperk, nato pa v Temenico v

gostišče Fajdiga na enolončnico. Na poti na Primskovo smo goste seznanili z bogatim društvenim in športnim utripom kraja, zgodovino industrije in dejavnostjo našega društva upokojencev.

Na Primskovem sta nas pričakala župnik, g. Jože Hauptman, in vodja domačih upokojencev, ga. Marinka Vidgaj. Goste sta seznanila z zgodovino kraja, gibanjem Rastoča knjiga, čudodelnikom Jurijem Humarjem in zgodovino župnije. Po poldrugi uri obiska na Primskovem so gostje nadaljevali pot proti Trojanam, kjer so imeli zadnji postanek. Izlet je v Šmartnem ob Paki ob pomoči njihovega predsednika, g. Avgusta Reberšaka, organiziral g. Marjan Knez. K uspehu izleta je veliko pripomoglo tudi vreme, ki nas je ta dan obdarilo s soncem.

Novice iz Planinskega društva Litija

Avtor članka: Aleš Pregel

Sekcija »Sokol« se je 13. 8. 2017 povzpela na Stegovnik. Iznad »Kanonirja« so se mimo Rezmana povzpeli do Močnikovega sedla.

Ena skupina je odšla na drugo stran sedla v dolino Dol proti »Kanonirju«, medtem ko se je večina po grebenu mimo »Lojtre« povzpela na vrh. V dolini so se spet srečali in se odpeljali še na Planšar-

ski dan – Ovčarski bal. Skupaj je bilo na izletu osemindvajset pohodnikov. 19. 8. 2017 se je šestindvajset pohodnikov sekcije »Sokol« odpravilo na Ciprnik nad dolino Planica. Iz Planice so se po lepo nadelani stezi povzpeli na Ciprnik. Vrh so dosegli prav v trenutku, ko je pričelo deževati. Časa za ogled okolice ni bilo veliko, saj so pohiteli proti Domu na Vitrancu, kjer so se ravno v času hude nevihte v zakurjeni koči pogreli, najedli in napili vročega čaja. Ko je dež malo ponehal, so po razmočeni poti, polni korenin in blata, srečno sestopili v Kranjsko Goro. 19. 8. 2017 je imela Savska sekcija »Kojoti« izlet na planino Ravne in Križevnik. Izleta se je udeležilo dvajset članov, od tega se jih je na vrh povzpelo devet, ostali pa so šli samo do planine Polšak. Na koncu jih je malo zmohlo, kar pa ni skazilo dobrega razpoloženja. V soboto, 26. 8. 2017, se je dvaj-

set članov sekcije »Sokol« povzpelo na Veliko Raduho. Pripeljali so se do planine Loka. Na Durcah je del skupine odšel na Lanež, večji del pa na vrh Velike Raduhe. Okrepčali so se v koči na Loki pod Raduho. Društvenega izleta na Zelenico se je 26. 8. 2017 udeležilo enajst otrok in sedem odraslih iz petih družin. Na Zelenico so se iz Ljubelja povzpeli po neoznačeni »graničarski poti«, ki poteka po gozdnatih pobočjih Ljubeljščice. Pot poteka po senci, kar je v sončnem in vročem vremenu zelo prišlo. Sestopili so po markirani poti.

Načrtovani izleti in akcije v oktobru 2017:

- 21. 10. 2017 – Kje gnezdi »Sokol« (sekcija Sokol),
- 21. 10. 2017 – Sivka (sekcija Sava).

Program je okviren, več informacij o izletih pa dobite na društvu in na spletu <http://www.pdrustvo-litija.si/>.

Večnost

Avtorica članka: Renata Ozimek

Narava nam je že dala prve sadove in seme-
na. Opozorila nas je, da je seme potrebno
posejati, da bo ostalo pri življenju. Pokazala
nam je, da, kar sejemo, ne oživi, če prej ne
umre. Malo težje si predstavljamo človeka
v takšni vlogi, saj se spremeni iz zemeljske-
ga v nebesno telo in tako naprej živi v nas.
S svojo edinstvenostjo, optimizmom in ne-
skončno ljubeznijo nam utira pot in bogati
celo stvarstvo.

Zaposleni v Domu Tisje vzajemno skr-
bimo za to, da smo dobri do sočloveka,
ustvarjamo tople dom in kakovo-
stno starost brez bolečin. V spoštovanju do
ljudi, ki so z nami preživeli čas, nas bogatili
s svojimi izkušnjami, znanjem in modrostjo,
smo jim ustvarili simbolno sliko ozvezdja,
poimenovano Večnost. Večnost dopolnju-
jemo z zvezdo repatico, ki je posvetilo sle-
hernemu umrlemu.

Sijaj sonca ni enak sijaju lune, posebno lep
je sijaj zvezd, ki nam pričara lepoto in v nas
vzbuja različna čustva. Zvezde se med se-
boj razlikujejo, enako kot ljudje.

V mesecu novembru dom praznuje svo-
jo obletnico, zato izbrani simbol Večnost
– severni tečaj ni naključje, ampak v tesni
povezavi z dolгими nočmi, obilo teme, si-
jajem zvezd ter skrivnostnim pogledom v
zvezdno nebo.

V tem času posvetimo spominsko sveto
mašo vsem, ki so bili z nami, saj še vedno
živijo v nas, v naših srcih in spominih.

EKSTAZA

*Za mano stopaš, a jaz pred seboj
te vidim, ko mi utiraš temno pot
iz včeraj v jutri, zmerom in povsod,
kjer si in nisi z mano, jaz s teboj.*

*Drug v drugega kot dva studenca v reko
se točiva, da več ne veva zase,
svetla kot mlado jutro sredi jase,
ki dviga se v opoldansko pripeko.*

*V puščavi ustvarila sva si oazo.
Kar je bilo, ostaja in živi,
a kar je zdaj, dvigujeva v ekstazo.*

Ciril Zlobec

S priznano umetnico, prostovoljko, gospo
Marijo Smolej in slikarjem Pavlom Smolej-
em smo pred kapelo ustvarili simbolno sli-
ko ozvezdja, poimenovano Večnost, za kar
se jima ISKRENO ZAHVALJUJEMO.

Šmarske vezilje so pričele z delom

Avtorica članka: Štefka Fašing

Šmarske vezilje smo 5. septembra zopet pri-
čele z delom. Še vedno se sestajamo vsak
prvi in tretji torek v mesecu, ob 17. uri v ga-
leriji šmarske knjižnice.

Tudi med počitnicami nismo mirova-
le. Izdelale smo nove oltarne prte. Za
svečanosti v mesecu septembru so že
krasili oltarje šmarske cerkve. Prti so vezeni
z zlato nitko, kar je zelo zahtevno, in imajo
po meri izdelano kvačkano čipko. Vezle so
jih le najizkušenejše vezilje. Z veliko volje in

potrpljenja smo najprej izvezle vaje, tudi za
kvačkano čipko so bile potrebne vaje, saj
vsaka roka malo drugače zateguje nit. Kljub
začetnim težavam nam je uspelo, prti so
videti enotno izdelani. Pokazale jih bomo
tudi na razstavi za občinski praznik v petek,
10. novembra 2017, od 9. ure do večera. Po-
leg prtov bodo na ogled tudi drugi izdelki
pridnih vezilj. Pridite, vesele bomo vašega
obiska. Prav tako vabimo nove članice in
člane, ki jih veseli ročna dela, da se nam
pridružijo.

Abrahami Srca Slovenije za dementne

Avtor članka: Željko Savič

Letošnja generacija Abrahamovega ključa
Srca Slovenije, rojeni leta 1967, si je pod
vodstvom Bojana Vrtačnika, dr. Andreja Br-
gleza in Andreje Prislan zadala izziv poiskati
priložnosti za osveščanje in pomoč ljudem,
ki se v starosti srečujejo s težavami, ki jih
prinaša demenca. Z akcijo želijo opozoriti
na pereč problem staranja prebivalstva in
hkrati tudi na problematiko različnih oblik
demenca. Zato so si Abrahami za del aktiv-
nosti zadali izdelavo in zbiranje sredstev za
nakup senzoričnih elementov, ki jih upora-
bljajo delovni terapevti za blaženje težav
starostnikov z demenco.

Abrahami Srca Slovenije so se v pe-
tek, 8. septembra 2017, zbrali na
Geometričnem središču Slovenije,
v vasi Slivna pri Vačah. Dogajanje se je ka-
sneje preselilo na domačijo Škunder, kjer
so Abrahami skupaj z rokodelci Moravške

doline in strokovno pomočjo delavcev iz
Doma Tisje, enote Litija, izdelovali sen-
zorične elemente iz lesa, volne in blaga.
Med vsemi so najbolj izstopali senzorični
namizni prti, ki s svojimi učinki pripo-
morejo k večjemu udobju in ohranjanju
spomina.

Teden dni kasneje, v četrtek, 14. septem-
bra, je sledil obisk dementnega oddelka
Doma starejših občanov Tisje, enote Litija,
ki se nahaja v prostorih Socialno varstve-
nega centra Litija. Po prisrčnem pozdravu
direktorice Vide Lukač in stanovalcev so si
vodje projekta Abrahamov ključ Srca Slo-
venije ogledali prostore, kjer so nastanjeni
dementni starostniki. Ugotovili so, da stro-
kovno osebje vlaga veliko truda in znanja
za vzpostavitev čim boljših pogojev za
bivanje in so že ustvarili nekaj senzoričnih
kotičkov, ki jih stanovalci z veseljem upo-
rabljajo. Cilj osebjia Doma Tisje je preobli-
kovati celoten oddelek za dementne v t. i.
senzorični oddelek. Za uresničitev le-tega
pa bi bilo potrebno k obstoječim namesti-
ti tudi dodatne senzorične elemente – vo-
dne stolpe, monitorje, motive iz življenja
stanovalcev – in stene prostora obogatiti
z motivi iz narave.

Abrahami so se ob zaključku srečanja za-
vezali, da bodo poskušali v prihodnjih me-
sasih zbrati čim več sredstev za uresniči-
tev tega plemenitega cilja.

Evropska invalidska kartica za invalide

Avtor članka: MDI Litija - Šmartno

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je februarja leta 2016 skupaj s partnerjem projekta, Nacionalnim svetom invalidskih organizacij Slovenije, začelo z izvajanjem projekta Evropska kartica ugodnosti za invalide. Kartica ugodnosti je za uporabnike na voljo od julija 2017.

Evropsko kartico ugodnosti opredeljuje Zakon o izenačevanju možnosti invalidov, ki določa upravičence – vlagatelje in ureja postopek pridobitve kartice.

Upravičenci do invalidske kartice so:

- delovni invalidi I., II. in III. kategorije po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju;
- osebe s priznano telesno okvaro: (90 % telesno okvaro zaradi izgube vida, 70 % telesno okvaro zaradi izgube sluha in najmanj 80 % telesno okvaro, če se te seštevajo in je najnižji odstotek za eno vsaj 70 %);
- invalidi po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov;
- invalidne osebe po Zakonu o usposabljanju in zaposlovanju invalidov;
- invalidi po Zakonu o vojnih invalidih;
- osebe z zmerno, težjo in težko duševno ter najtežjo telesno prizadetostjo po Zakonu o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb;
- otroci in mladostniki, razvrščeni po Zakonu o izobraževanju in usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju in po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami: otroci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju, gluhi

otroci, slepi otroci, otroci z zmerno, težjo in težko gibalno oviranostjo in otroci z avtističnimi motnjami;

- osebe z gluhošlepoto – 50 % okvara sluha po Fowlerju in 1., 2., 3., 4. ali 5. kategorija slepote in slabovidnosti;
- invalidi po predpisih drugih držav članic EU.

Kartica invalidom omogoča uveljavljanje posebnih komercialnih popustov na področju umetnosti in kulture, turizma, športa, izobraževanja, trgovine in transporta, v projekt pa je zaenkrat vključenih osem držav: Slovenija, Ciper, Finska, Belgija, Italija, Romunija, Estonija in Malta.

Seznam ponudnikov je na voljo na <http://www.invalidska-kartica.si/>. Do seznama ponudnikov lahko uporabniki dostopajo tudi preko spletne aplikacije, ki si jo lahko naložijo na svoj mobilnik prek spletnih strani iTunes ali Google Play. Seznam ponudnikov se bo redno ažuriral in dopolnjeval.

Kako do kartice

Invalidi, ki želijo pridobiti Evropsko kartico ugodnosti, lahko zanjo zaprosijo v eni od 58-ih upravnih enot po Sloveniji. Poleg vloge in dokazila o stopnji invalidnosti je potrebna tudi barvna fotografija za osebni dokument. Vlogo lahko dobite na našem društvu ali na upravni enoti v Litiji.

Evalvacija projekta Evropska kartica ugodnosti za invalide

MDI Litija - Šmartno, socialno podjetje je pristopilo k sodelovanju v projektu »Evalvacija projekta evropske invalidske kartice«. Evalvacijo v obliki fokusne skupine so vodili člani tima Razvojnega centra za zaposlitveno rehabilitacijo Univerzitetnega inštituta Republike Slovenije – Soča. Temi, ki sta bili osrednja točka, sta zajeli uporabo evropske kartice ugodnosti za invalide ter primere dobrih praks po Zakonu o izenačevanju možnosti za invalide (v nadaljevanju ZIMI). Evalvacija je del raziskave na temo dobrih praks, ki bo poudarila uporabnost in koristnost primerov iz prakse na področju Zakona o izenačevanju možnosti invalidov.

V fokusni skupini smo skozi podane osebnostne izkušnje poudarili uporabnost evropske

invalidske kartice, njene slabosti ter podali predloge za izboljšanje koriščenja ugodnosti, ki jih nudi evropska invalidska kartica.

V nadaljevanju razprave smo udeleženci predstavili pozitivne in negativne izkušnje z ZIMI-jem. Podarili smo, da zakon pozitivno prispeva k enakopravnosti invalidov v družbi. Invalidi, ki smo že uveljavljali pravice do tehničnih pripomočkov oz. prilagoditve vozil, smo bili mnena, da bi bilo potrebno vozil oz. nakup tehničnih pripomočkov finančno višjih vrednosti, obravnavati individualno (glede na potrebe invalida – načelo razumne prilagoditve, tehnične specifikacije itd.).

Plavanje in vadba v bazenu Šmartno

Plavanje in vodena telovadba v bazenu v Šmartnem poteka vsako sredo od 16. do 17. ure.

Rekreativna vadba

Vodena vadba poteka ob ponedeljkih od 10. do 11. ure v telovadnici na Tenis parku As.

Ustvarjalne delavnice

Delavnice potekajo v prostorih društva vsak torek ob 16. uri. Poleg vizitk bomo tudi letos pripravili novoletna darilca in se naučili izdelovati nakit v različnih izredno zanimivih tehnikah.

Nadaljevanje gradnje novega doma invalidov

Nadaljevanje gradnje in dokončanje novega doma invalidov bo izvajala neposredno Občina Litija. Po obrazložitvi predstavnikov Občine Litija je sprememba nastala zaradi zakonskih sprememb Pravilnika o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije.

Socialno podjetje

V dosedanjih okvirih poteka delovanje socialnega podjetja uspešno, kar je razvidno tudi iz pohval občanov, torej uporabnikov naših storitev.

Pri iskanju novih del oz. storitev se povezujemo z Občino Litija, KSP Litija, zavodi, katerih ustanoviteljica je Občina Litija, Terco Šenčupert in vsemi, ki rabijo tovrstne storitve (urejanje okolja, čiščenje večstanovanjskih in poslovnih objektov, vzdrževanje objektov in naprav ...).

Letovanje – Biograd na moru

Avtorica članka: Breda Hribar

Tako, pa je minilo enotedensko letovanje 94 udeležencev v Dalmaciji, v organizaciji MDI Litija - Šmartno, socialnega podjetja in agencije Toni turizem iz Sevnice.

Zdvema udobnima avtobusoma, prijazenizma voznikoma in animatorjem nam je vožnja do Biograda hitro minila. Na stanitev v hotelu je bila hitra in udobna. Dobra družba, čisto in toplo morje, okusna hrana pa še vreme nam je omogočilo, da

smo se imeli lepo. To pa še ni bilo vse. Animator, ki smo si ga prilastili za en teden, je s svojim programom popestril naše letovanje. Dobivali smo se vsak večer in se glede na vreme skupaj odločali za dejavnosti naslednjega dne. Vsakodnevna jutranja telovadba je razgibala in sprostila večje število udeležencev. Ogledali smo si znamenitosti Biograda in Šibenika ter se seznanili z njuno preteklostjo in sedanjostjo. Sprehod po brezpotju v bližnji okolici se je zaključil z daljšim sprehodom ob morju. Nacionalni park Krka nam je nudil prekrasne razglede na znamenite slapove reke Krke. Posebno doživetje pa je bilo potovanje z ladjico do otokov. Ogledali smo si Murter in Pašman, na Vrgadi smo čas izkoristili tudi za kopanje. Na ladjici je bilo poskrbljeno za okusno kosilo in dobro kapljico. Večerna hotelska glasba

nas ni navdušila, zato smo poskušali vplivati na izbor glasbe, kar nam je delno tudi uspelo. Tudi zato se je naš animator Dejan odločil za popestritev zadnjega večera v hotelu, kar mu je v celoti uspelo.

Hvala vsem, ki so organizirali to letovanje in ves čas bivanja skrbeli, da smo se imeli lepo. Hvala tudi vsem udeležencem tega letovanja, saj je vsak prispeval čudovit drobec v mozaik dobrega počutja.

Nova priložnost za zeliščarje z območja Srca Slovenije

Avtorica članka: Eva Vovk

Srce Slovenije sodeluje v projektu sodelovanja Integralni turistični produkt zeliščarske dediščine, ki ga je zasnovalo šest lokalnih akcijskih skupin iz vse Slovenije – LAS Društvo raznolikost podeželja, LAS V objemu sonca, LAS Zgornje Savinjske in Šaleške doline, LAS Srce Slovenije, LAS Spodnje Savinjske doline in LAS Od Pohorja do Bohorja. Projekt bo s strokovnimi izobraževanji, certificiranjem zelišč, skupnim e-herbarijem, srčnim zeliščarskim vrtom in drugimi aktivnostmi spodbujal podjetniški preboj zeliščarjev.

Sodelujoča območja se srečujejo s skupnim izzivom, kako neizkoriščene potenciale izjemne biotske raznovrstnosti in tradicionalnih znanj s področja zeliščarstva spremeniti v razvojno priložnost. S projektom, ki se bo izvajal od septembra 2017 do novembra 2019, se rešujejo specifične lokalne potrebe, prenašajo se dobre prakse med LAS-i, iščejo povezave in nova znanja, krepijo se zmogljivosti lokalnega razvoja, izmenjavajo se izkušnje in znanja, ki se bodo implementirala na območju vključenih LAS.

LAS Srce Slovenije v projektu pokriva občine Litija, Kamnik, Lukovica, Moravče, Šmartno pri Litiji in Dol pri Ljubljani. Pričakovane koristi za območje LAS so večja prepoznavnost zeliščarstva tudi kot podjetniške priložnosti, večja turistična prepoznavnost območja LAS, urejena baza ponudnikov s področja zeliščarstva, povezani

ponudniki s področja zeliščarstva, pozitiven vpliv na promocijo in prepoznavnost LAS tako na nivoju Slovenije kot širše.

Korenine zeliščarstva segajo daleč nazaj v našo preteklost. V minevanju časa se je veliko uporabnega znanja izgubilo. V neokrnjenih in čistih predelih Srca Slovenije je zeliščarski turizem še velika, neizkoriščena priložnost. Namen projekta je spodbuditi iskanje starih znanj in jih vplesti v današnjo ponudbo, zanimivo domačim in tujim turistom. Izobraževanje, ki bo organizirano v okviru tega projekta, nudi udeležencem široko in zaokroženo znanje, potrebno za lažje in učinkovitejše opravljanje dejavnosti zeliščarstva. Primerno je za že aktivne zeliščarje, vse tiste, ki želijo razširiti ponudbo na kmetiji, in tiste, ki se podajajo na pot zeliščarstva kot samostojne dejavnosti.

Izobraževanje bo ponudilo znanja s področja zakonodaje, davčnih vidikov,

velik poudarek bo na vključevanju dediščine v zeliščne produkte. Udeleženci bodo spoznali praktični del zeliščarstva, od pravilne izbire semen in sadik, načina pridelave zelišč do predelave v različne zeliščne produkte. Ker je zelo pomembno, kako produkte ponudimo na tržišču, bodo tudi s tega področja ponujena praktična znanja. Zdravilne rastline bodo udeleženci spoznavali tudi na terenu. Zaradi možnosti širše in raznovrstne ponudbe na področju zeliščarstva se bodo udeleženci spoznali s celostnim dožemanjem zdravilnih rastlin in oblikovanjem zdravilnega ambianta. Razpored predavanj, predvidenih v okviru izobraževanja, je objavljen na spletni strani www.las-srce-slovenije.si.

Obstoječe in potencialne zeliščarje z območja LAS Srce Slovenije vabimo, da izkoristijo odlično priložnost in se prijavijo na program. V primeru, da bo število prijavljenih presežilo razpoložljiva mesta, bomo upoštevali vrstni red prijav. Prijave sprejemamo na e-mail: las@razvoj.si oziroma po telefonu 01 896 27 13. Za dodatna pojasnila glede vsebine izobraževanja nas lahko kontaktirate na telefonsko številko 031 612 083 (Jožica Bajc Pivec).

Na študijskem obisku v Srcu Slovenije partnerji iz Srednje Istre in Budimpešte

Avtorica članka: Eva Vovk

Razvojni center Srca Slovenije je 5. in 6. septembra 2017 gostil študijski obisk v okviru evropskega projekta INSIGHTS, ki spodbuja zeleni in trajnostni turizem. Projekt se v Sloveniji izvaja na območju občin Litija in Šmartno pri Litiji, kjer nastaja skupna turistična strategija za povezano promocijo turističnih potencialov v prihodnosti. Partnerji so obiskali Oglarsko deželo na Dolah pri Litiji, Veliko Presko, Polšnik, Litijo, Šmartno, grad Bogenšperk in Geometrično središče Slovenije s Pustolovskim parkom Geoss in Domačijo Škunder na Slivni.

Predstavnice hrvaških partnerjev Lokalne akcijske skupine Srednja Istra, Turistične zveze Srednja Istra in Občine Motovun ter dva strokovnjaka s področja turizma iz madžarske organizacije CEEweb for Biodiversity so bili nastanjeni v »Dobri vili« v Šumniku. Partnerji so obiskali Oglarsko domačijo Brinovec v Oglarski deželi, kjer je Miroslav Brinovec predstavil 200-letno tradicijo oglarjenja. Partnerji so si ogledali tudi kopo in spoznali postopek pridobivanja oglja. Obiskali so tudi Center za zunanjo ureditev na Veliki Preski, kjer je Jože Kos predstavil

primere povezovanja skupnosti. Lokalno kulinariko so spoznavali v **gostilni Pri Mačku** v Šmartnem in gostilni Juvan na Polšniku. Zanimivo se jim je zdelo predvsem to, da je Polšnik z raznolikimi dogodki in vizijami gospodarskega, romarskega in prireditvenega turizma leta 2012 prejel nagrado Evropskega združenja za razvoj podeželja in obnovo vasi ARGE. Goste je navdušil tudi **grad Bogenšperk**, s katerim je Razvojna agencija Srce Istre že vzpostavila sodelovanje, predvsem na področju dediščine Valvasorja. **Potekala je kratka delavnica na temo možnosti za**

sodelovanje v skupnih projektih v prihodnosti. V Pustolovskem parku Geoss so gosti izkusili doživetje na ziplinu in se seznanili z najnovejšo ponudbo bivanja oz. piknika v krošnjah dreves. Na Domačiji Škunder je Barbara Vrtačnik predstavila, kako se ponudniki v kraju povezujejo in povedala, da je na območju Slivne letno okrog 10.000 obiskovalcev.

Študijski obisk je Razvojni center Srca Slovenije izkoristil tudi za srečanje s predstavniki Občin Litija in Šmartno pri Litiji. Potekala je **delavnica na temo razvoja inovativnih turističnih produktov**, ki jo je vodil Michael Meyer iz CEEweb for Biodiversity, strokovnjak na področju trajnostnega razvoja turizma. Poudaril je, da je na določeni destinaciji najpomembnejše, da stavimo na lokalne produkte, odlično kulinariko, avtentična zanimiva doživetja in možnost prenočitve.

Msgr. dr. Jože Plut nagovoril VSO na Pristavi pri Stični

Avtor članka: Predsedstvo VSO Litija - Šmartno pri Litiji

V četrtek, 7. septembra 2017, je ob 27. obletnici sprejetja strateških dokumentov, ki so bili temeljna podlaga za zaključno fazo organiziranja simbioze vojaško-policijske organizacije Manevrske strukture narodne zaštite (MSNZ), v organizaciji Združenja za vrednote slovenske osamosvojitve, na Pristavi nad Stično potekala prireditev Pristava 1990–2017.

Na Pristavi nad Stično v občini Ivančna Gorica je ravno na ta dan pred 27. leti (7. 9. 1990) potekal sestanek, ki je prišel v zgodovino, saj je bil na njem sprejet in potrjen dokument za vojaško zavarovanje osamosvajanja Republike Slovenije, ki je bil v junijskih in julijskih dneh leta 1991 uporabljen v vojni za Slovenijo. V Direktivi za obrambo Slovenije v primeru agresije JLA na Slovenijo je bila jugoslovanska armada tudi prvič jasno opredeljena kot morebitni agresor oziroma ključna nevarnost za slovensko osamosvojitve. Prav tako so bili na sestanku sprejeti in formalizirani strateški dokumenti, ki so bili temeljna podlaga za zaključno fazo organiziranja simbioze vojaško-policijske organizacije MSNZ, na kateri je temeljila uspešna obramba. Župan Dušan Strnad je dejal, da je Združenje VSO edino društvo, ki ohranja spomin na svetle čase osamosvojitve. Po njegovih besedah je potrebno gojiti spomin in učiti mlade o časih osamosvajanja Slovenije, ko je bilo potrebno izkazati veliko poguma. Župan je poudaril, da je Zbornik slovenskih domoljubni pesmi Mati domovina, ki ga je

pripravil Anton Krkovič, pomemben prispevek k poglobljanju narodne zavesti pri mladih.

Predsednik Združenja VSO Aleš Hojs pa je spomnil, da je bil uspeh vojne za Slovenijo tudi to, da je vojna minila z malo žrtvami.

Po mnenju Hojsa je zato pomembno, da se zbiramo na mestih, ki so bila pomembna v procesu slovenske osamosvojitve in demokratizacije, ter s tem ozaveščamo ljudi. Hojs je opozoril tudi na problem, ki ga v krščan-

skem izročilu vidi določen krog ljudi – ob tem je spomnil na odzive ob blagoslovu OŠ Polica pri Grosupljem. Pozval je civilno družbo in društva, da se zoperstavijo omalovaževanju osamosvojitve in krščanskega izročila.

Osrednji govornik na prireditvi je bil prvi vojaški duhovnik in prvi vojaški vikar v samostojni Republiki Sloveniji ter takratni udeleženec vojne za Slovenijo 1991, msgr. dr. Jože Plut. V svojem nagovoru se je spomnil tistih časov z besedami: »Klic k svobodi, k samostojnosti in demokraciji je bil tako močan, da mu trajno ni moglo nič nasprotovati. Pač! Nasprotovanja so bila, glasna in močna, pa tudi sistemska in tiha v ozadju in iz ozadja. Strah pred izgubo »samoupravnosti« pri nosilcih in njihovih dedičih je bil velik.

V kulturnem programu je z domoljubno pesmijo sodelovala Vokalna skupina Šentviški slavčki iz Šentvida pri Stični. Na prireditvi so bili prisotni tudi praporščaki Združenja VSO.

Odprtje razstave IV. Valvasorjevih mednarodnih gرافیčnih dni

Avtorica članka: Lidija Ribič

V galeriji gradu Bogenšperk je bilo v petek, 8. septembra 2017, odprtje razstave IV. Valvasorjevih mednarodnih grafičnih dni. Razstava bo na ogled v galeriji gradu Bogenšperk do 26. novembra 2017.

Malo je krajev v Sloveniji, ki bi zaradi svoje dediščine imeli večji vzgojni, izobraževalni, simbolni in identifikacijski pomen, kot ga ima grad Bogenšperk.

Že četrto leto so se na gradu Bogenšperk zbrali umetniki s ciljem, da skupaj ustvarjajo in se družijo na kraju, polnem zgodovine. V letošnjem poletju, med 2.

in 7. julijem, je na gradu ustvarjalo šest umetnikov iz Slovenije, Hrvaške, Italije in Makedonije: Lucija Berdin, Vlado Goreski, Barbara Jurkovšek, Luka Popič, Franco Vecchiet in Aleksandra Zalokar. Kot nekoč Valvasor smo na gradu gostili umetnike skupaj z umetniškim vodjo grafičnih dni, g. Jankom Oračem, galerijo Božidar Jakac Kostanjevica na Krki in Tehniškim muzejem Slovenije. Nabor grafik, postavljenih na ogled, sestavljajo dela, katerih tematika se napaja iz nepresahljivega izvira zgodovine in kulturnega izročila gradu Bogenšperk.

Trio Nafasi je v teku večera poskrbel za preplet glasbe in besede. Slikar in grafik Janko Orač je predstavil umetnike, o razstavljenih delih je spregovorila umetnostna zgodovinarica Kristina Tina Simončič. Razstavo je slavnostno odprl župan občine Šmartno pri Litiji, g. Rajko Meserko. V pozdravnem govoru je ga. Joži Vovk, direktorica Javnega zavoda Bogenšperk, izrazila željo, da se iskra, ki je med grajske zidove prinesla ustvarjalno življenje, nekoč razplamti in da bomo Bogenšperk zopet lahko poimenovali Parnas – središče znanja, ustvarjanja in raziskovanja.

Vikend odprtih vrat občine Šmartno pri Litiji

Avtorica članka: Lidija Ribič

Na Vikendu odprtih vrat v Šmartnem pri Litiji, ki je potekal od 8. do 10. septembra 2017, je sodelovalo 11 lokalnih ponudnikov.

Na gradu Bogenšperk je v nedeljo potekal Grajski dan s tekmovanjem za viteza piva. Gre za tekmovanje slovenskih pivovarjev, v katerem je sodelovalo 11 pivovarjev. Med 36 vzorci so v različnih kategorijah zmagali: pivovarna Volk Turjaški iz Roj pri Čatežu s pivom »Baron Valvazor«, pivovarna Hopsbrew iz Ihana pri Domžalah in pivovarna Kostanj iz Gornje Radgone. Obiskovalci so si ogledali grad, potekale so grajske animacije, otroci pa so ustvarjali na delavnicah.

Zanimivo je bilo v soboto dopoldne, ko so si zbrani ogledali staro trško jedro Šmartnega pri Litiji. Ogled je bil obogaten z mnogimi informacijami o bogati zgodovini in dediščini kraja, za popestritev pa se je ogled zaključil v ateljeju Unikatna keramika Barbara Dacar, kjer so obiskovalci preizkušali svoj umetniški talent na lončarskem vretenu.

Na Vikendu odprtih vrat so sodelovali tudi: Domačija Pivec z delavnico izdelovanja zeliščnih tinktur, eko kmetija Vodnjov z

ogledom tematskega parka in počitkom v čebelnjaku ter ekološka kmetija Kordiš s predstavitev škotskega višavskega goveda in jelenjadi. Etnološko društvo Jurija Humarja je poskrbelo za ohranjanje navad in običajev ob žegnanju na Primskovem, turistična kmetija Na hribčku v Veliki Štangi pa je obiskovalcem postregla z okusnim kosilom. V Krčmi na gradu Bogenšperk so gostje ob tortici prejeli brezplačno kavo in v Gostilni Maček popust ob ponovnem obisku.

Mesarija Frtica na sejmu AGRA letos prejemnica štirih medalj za njene izvrstne izdelke

Avtorica članka: Nataša Smrekar

Na 38. mednarodnem ocenjevanju mesa in mesnih izdelkov pod okriljem 55. mednarodnega kmetijsko-živilskega sejma AGRA je Mesarija Frtica iz Litije prejela priznanja za njene štiri izvrstne izdelke.

Zlato priznanje sta dobila pršut Frtica in špehovka, srebrno priznanje pa suha domača salama in pečena hamburška slanina. Veseli so prav vseh priznanj, saj so pokazatelj, da lahko tudi

manjše lokalno podjetje doseže uspehe na mednarodni ravni. Še vedno pa jim največ pomeni mnenje kupcev, ki jim je kakovost na prvem mestu.

V njihovi trgovini opažajo vedno več mladih, ki dajejo prednost domačim proizvajalcem in cenijo pestrost dobre ponudbe. Obiščete jih lahko v njihovi mesnici na Levstikovi ulici 14 v Litiji.

Ponovitev nove maše g. Matilda Domića

Avtor članka: Uroš Pušnik

Četrti letošnji novomašnik Matild Domić je bil posvečen po rokah murskosoboškega škofa g. Petra Štumpfa, 29. julija letos v župnijski cerkvi na Igu. Novomašnik Matild in družina izhajajo iz župnije Gunja na Hrvaškem. V otroštvu so se preselili v Slovenijo, v našo šmarsko faro; tu je Matild dokončal osnovno šolo, prav tako pa je prejel v naši župnijski cerkvi prvo sveto obhajilo ter birmo. Kasneje so se z družino preselili na Pijavo Gorico, ki spada pod župnijo Ig.

Kljub deževni nedelji, 10. septembra, smo obhajali nadvse slovesno bogoslužje pri sv. Martinu v Šmartnem. Novomašniku g. Matildu so se ob oltarju pridružili tudi kaplan iz Rakovnika v

Ljubljani in novomašnikov pridigar, g. Jure Babnik, domači župnik, g. Janez Kvaternik, ter šmarska duhovna pomočnika, g. Vinko Malovrh in g. Ciril Oražem.

Šmarsko polje duhovnih poklicev je rodovito, zasluge zanj pa lahko pripišemo nekaj molitvam in prošnjam od živečega vernika, nekaj pa je tudi božjega daru. »Moja ura« je novomašnikovo geslo; in s pridigarjem smo se vprašali: »Ali je ta ura res tako pomembna za nas?« To ni samo ura, ko pride mašnik do svoje slave, pač pa tudi, ko pride Božja beseda do veljave, verniki do sv.

maše, kjer se duhovno obogatimo, prejmemo sv. Evharistijo ..., to je ura, ko prihaja Jezus med nas.

Slovesnost so polepšale narodne noše, ubrano in mogočno petje šmarskih pevcev, pritrkovalci, veliki množici šmarskih faranov pa so se pridružili tudi Matildovi domači, prijatelji in znanci ter sošolci in učitelji iz osnovne šole. Po končani slovesnosti je za nekaj časa celo posijalo sonce, ki je vsem nam polepšalo skupne trenutke na župnijskem dvorišču. Naj bosta blagoslovljena pot in delo g. Matilda Domića.

Nova sezona za taekwondoiste se je že začela

Avtorica članka: Eva Štangar

Taekwondoisti kluba Šmartno - Litija smo aktivno zakorakali v novo sezono, ki jo je začel Domen Pirc z udeležbo na 29. Poletni univerzijadi na Tajvanu.

Na Poletni univerzijadi v Tajpeju se je zbrala praktično vsa svetovna elita tega športa, zato je bilo tekmovalništvo na izredno visokem nivoju. V Domnovi kategoriji je tekmovalo 39 tekmovalcev, najvišje kotirajoči med njimi je bil četrti s svetovne lestvice, Hrvat Kanaet. Domen je zaradi diskvalifikacije nasprotnika iz Haitija preskočil prvi eliminacijski krog kot zmagovalček, v drugem krogu pa je dobil prav prvega nosilca Kanaeta in izgubil. Tako se je ustavil v šestnajstini finala in končal na devetem mestu. Domov se je vrnil nekoliko razočaran, vendar poln novih doživetij.

Ostali člani pa smo intenzivno začeli s treningi, kajti v prihodnjih tednih nas že čakajo prva tekmovalništva, ki bodo pomembna za oceno telesne in psihične pripravljenosti. V zadnji četrtini leta bo organizirano tudi državno prvenstvo v borbah, kar je za večino tekmovalcev vrhunec leta, zato časa za počitek ni več in borci že nestrpnost čakajo na tekmovalništvo.

Nismo pa vsi člani kluba na treningih zato, da bi se pripravljali za tekme. Kar veliko nas trenira rekreativno, kajti taekwondo je odlična športna aktivnost za vse generacije. Je vse bolj priljubljena vzhodnjaška borilna veščina, ki bazira na ročnih in nožnih udarcih. Kljub temu, da je to borilna veščina, je varen šport, s poudarkom na disciplini, tehniki in mentalnem treningu, ki skupaj pomagajo oblikovati občutek za pravičnost, pogum, skromnost in odločnost. Šport ni omejen glede na spol, starost ali fizično kondicijo, primeren je tako za najmlajše otroke kot za starejše in vse bolj postaja tudi družinska vadba, kar nam omogoča, da čim bolj izkoristimo svoj prosti čas. Zato so v našem klubu dobrodošli vsi, ki želijo narediti nekaj zase ali pa postati uspešni tekmovalci.

Začela se je prvoligaška sezona

Avtor članka: RD Herz Šmartno

Dve točki na štirih tekmah, to je trenutni izkupiček članske ekipe RD Herz Šmartno. Blizu sta bili dve zmagi, obe na gostovanju. Obeta se nam trd boj na vsaki tekmi, predvsem na domačih pa bo zelo pomembna tudi bučna podpora domačih navijačev ter navijaške skupine Krokariji.

Tilen Strmljan (foto: Ečo Marin)

Sezona 2017/2018 se je začela s tekmo na Kodeljevem, kjer smo spremljali razburljivo tekmo, polno preobratov. Obe ekipi sta si močno želeli prvih dveh točk, na koncu pa sta se razšli z delitvijo. V prvem delu so pri rezultatu 8 : 11 prvič občutneje povedli igralci RD Herz Šmartno. Domača ekipa RD Slovan je po minuti odmora trenerja Bojana Čotarja strnila vrste ter do konca prvega polčasa uspela povesti s 16 : 13. V drugem delu je vodila že z 19 : 14, ampak se šmarska ekipa ni predala. Z odlično igro v obrambi in napadu je prednost začela kopneti, sledil je preobrat in vodstvo Šmarčanov s 25 : 27. Tekma je prešla v izredno razburljiv zaključek, v katerem so domači uspeli ujeti Šmarčane pri 29 : 29 in na koncu tudi pri 30 : 30. Obe ekipi sta imeli tudi napad za končno zmago, a ga nista uspeli izkoristiti.

Prva domača tekma je na deževen petek, 15. septembra, v Dvorano Pungrt privabila veliko domačih pa tudi nekaj gostujočih ljubiteljev rokometu. Začetek tekme je pripadel domačinom, ki so povedli s 4 : 2, nato pa je gostujoča ekipa prevzela pobudo in povedla s 5 : 11. Domača ekipa se je zbrala ter pridno nižala razliko, v 25. minuti je zadel Jaka Žurga in na semaforju je bilo 11 : 12. V končnici polčasa so gostje vseeno pokazali več in odšli na odmor z 11 : 15. V drugem polčasu so favorizirani gostje prišli do visokega vodstva 12 : 20, marsikdo je pričakoval, da je tekma že odločena. Domača ekipa se ni predala, začela se je prava borba v obrambi, razlika se je pričela manj-

šati. V 56. minuti je svoj enajsti zadetek dosegel Tilen Strmljan ter znižal zaostanek na 24 : 26, vendar je bilo to tudi najbližje, kar so se lahko domačini približali gostom iz Ormoža, ki so na koncu vseeno zasluženo slavili prvo zmago v letošnji sezoni. Končni rezultat 26 : 28 v korist Ormožanov.

Teden dni kasneje je bila v Dobovi prva zmaga že zelo blizu. V prvem polčasu je bila tekma zelo izenačena, borbena na obeh straneh ter glasna na tribunah. Ob koncu polčasa je šmarski ekipi uspelo povesti za dva zadetka, 12 : 14. V drugem delu pa takoj nalet ekipe Herz Šmartno ter vodstvo že s 15 : 21. Odlična igra v obrambi in napadu ter obrambe Muratoviča so rezultat prevesile v šmarsko korist. Domača ekipa se ni predala, izkoriščala je napake v napadu Šmartnega ter uspela znižati na 20 : 22. Najbolj »črne« minute Herz Šmartnega so bile med 44. in 48. minuto, ko je ekipa Dobove dosegla kar 6 zadetkov. Nato zopet bolj zbrana igra Šmartnega ter ponovno vodstvo za 4 zadetke, ki ga je držala do 23 : 27. Sam zaključek tekme pa je ponovno pripadel domačinom, ki so bili za svojo vztrajnost poplačani s sedemmetrovko v zadnji sekundi tekme, ki jo je uspešno realiziral prvi strelec domačih, Dorian Markušić, ki je rezultat postavil na končnih 28 : 28. Velika točka na gostovanju, ki pa so se je vseeno bolj veselili domači igralci.

Na zadnji septembrski dan je v Šmartnem gostovala močna ekipa MRK Krka. V dvorani Pungrt so gledalci videli prevlado gostov, ki so tekmo dobili z izidom 29 : 39.

Domači so korak z razigranimi gosti držali le do 13. minute, ko je bil izid še izenačen, potem pa so se gostje razigrali in si do polčasa priigrali prednost petih zadetkov in na odmor odšli z izidom 16 : 21. V drugem polčasu so igralci Krke le še potrdili svojo kakovost in prednost do konca tekme povišali na deset zadetkov. Pri domačih se je v napadu najbolj izkazal Matevž Kunst s šestimi zadetki, pri gostih pa je bil najučinkovitejši Jernej Papež z osmimi zadetki. Razpoložen je bil tudi kapetan gostov, David Didovič, ki je po tekmi dejal, da so jo zaslužno dobili. »Čeprav smo tekmo začeli v krču, so se na koncu le pokazale

naše izkušnje in kakovost. Videlo se je, da je gostiteljem v drugem polčasu padla koncentracija, mi pa smo z rotacijami le še stopnjevali tempo in zaslužno odhajamo iz Šmartnega z novima točkama.« Tudi trener domačih, Filip Gradišek, se je po tekmi strinjal, da so gostje zaslužno dobili srečanje. »Rokometaši Krke so nadzorovali potek srečanja od prve minute, zato je bila to za nas zelo težka tekma. Nismo pa se držali dogovora in odigrali zelo slabo v obrambi.« Na vprašanje, ali so izidu botrovale tudi poškodbe v domači ekipi, pa je Gradišek odgovoril, da so poškodbe že stalnica in so se z njimi spopadali že v prejšnjem krogu,

ko so gostovali pri Dobovi, a kljub temu pokazali boljšo igro.

V imenu društva vas vabimo, da si ogledate tekme 1. lige NLB v domači Dvorani Pungrt ter tudi kakšno v gosteh. Hvala navijaški skupini KROKARJI, ki nas tudi v novi sezoni spremlja doma in na gostovanjih!!! Seveda vas vabimo tudi na tekme mlajših selekcij, ki so na sporedu skoraj vsak vikend. Vse bralce vabimo, da si ogledate našo internetno stran www.rdherzsmartno.si ter seveda naš Facebook profil www.facebook.com/Rokomet.Smartno, na katerih lahko spremljate veliko zanimivih novičk, fotografij ipd.

Novice iz Tenisa kluba AS Litija

Avtorica članka: Melita Pogljajen

Bor Artnak je dvakratni zmagovalac mednarodnega teniškega turnirja v Podgorici in zmagovalac odprtega prvenstva v Sloveniji.

V mesecu avgustu je največji rezultat v karieri naredil trinajstletni **Bor Artnak**, član Tenisa kluba AS Litija, ki je dosegel odmevno in povrh vsega še **mednarodno zmago na turnirju Tennis Europe**, ki šteje za evropsko teniško lestvico do 14 let. Na turnirju v Črni Gori, v Podgorici, je bil **Bor Artnak** nepremagljiv in je ugnal vse konkurente, v finalu je premagal hrvaškega igralca Noa Vukadina s 7 : 5 in 6 : 3 in osvojil **1. mesto**. **Bor Artnak** je osvojil **1. mesto** tudi

v kategoriji **dvojic** in tako dosegel kar **dvojno zmago!** To je za Bora prva mednarodna zmaga v tej starostni konkurenci, v kateri bo Bor nastopal še celo naslednjo sezono, in kljub temu, da je leto mlajši, je že drugi najvišje uvrščen slovenski tekmovalac na tej lestvici. Čestitamo!

Bor Artnak je dobro formo napovedal že mesec dni pred tem, ko je postal zmagovalac odprtega prvenstva do 14 let, ki ga je v mesecu juniju organiziral njegov klub Tenisa klub AS Litija. **Bor Artnak** je prednost domačega terena dodobra izkoristil in si tako priigral svojo prvo turnirsko zmago v kategoriji do 14 let. V 1. krogu je s 6 : 0 in 6 : 0 premagal Jerneja Stoniča (ŽTK Maribor), v 2. krogu s 6 : 2 in 6 : 0 Jana Šušteršiča Kosednarja (ZKlub Ljubljana), v četrtfinalu je s 7 : 6 in 6 : 1 ugnal Maja Jurija Miklavca (ZKlub Ljubljana), v polfinalu je bil s 6 : 0 in 6 : 3 boljši od Simona Javorška (TK Maja) in v finalu je gladko, s 6 : 2 in 6 : 1, ugnal Marcela Žnuderla (ŽTK Maribor). Čestitamo!

Gibza2 – naj se vaša družina povezuje v športu!

Avtorja članka: Ivana Majcen, prof. razrednega pouka, in Rok Mitič, prof. šp. vzg.

Že 7. leto se v mali telovadnici OŠ GRADEC v Litiji izvaja inovativen pristop k vadbi predšolskih otrok – vadba, pri kateri starši in otroci telovadijo skupaj.

Ste vedeli, da lahko na razvoj motoričnih sposobnosti vplivamo v največji meri do šestega leta starosti, zaradi česar se je potrebno prav v tem obdobju sistematično in ciljno usmerjati v gibalne aktivnosti?

Na skupinski vadbi Gibza2:

- razvijamo motorične sposobnosti otrok;

- starše spoznamo z metodiko športne vzgoje;
- privzgajamo skrb za zdravje s pomočjo športa;
- krepimo skupinsko/družinsko dinamiko;
- prijetno in koristno preživljamo dragocen družinski čas.

Občinska liga malega nogometa na travi Litija (OLMN Litija)

Avtor članka: Mito Kos

V mesecu septembru se je pričela že 44. tekmovalna sezona OLMN na travi Litija.

Sodeluje oziroma tekmuje 30 moštev iz štirih občin (iz Šmartnega pri Liti: Liberga, Jang bojs, Omahen transport, KŠD Velika Štanga, ND Sokoli, NK Dolina, Gas bar ŠD Lik, Kandidati; iz Litije: Saletrans&Timvalores, YU team, ŠD Situla

Vače, ŠD Sava, Log Utd., ŠD Polšnik, Jesenje, ŠD Dole, ŠD Hotič, Igi team, ŠD Hotič vet., ZL vet. / Carglass, CDTZ, ŠD Sava vet., ŠD Polšnik vet.; iz Ljubljane: ŠD Janče, FC Janče Utd., Picerija Pr Burič, ŠD Prežganje, Prežganje vet., ŠD Janče vet.; iz Ivančne Gorice: Sobračce).

Večina ekip ima tudi zelo lepo urejene športne objekte (brunarice, balinišča, košarkaška igrišča, igrišča za odbojko na mivki ...) okoli nogometnega terena, ki združujejo ljudi ob rekreaciji. Nekatera športna društva, ki imajo za to možnost, so postavila okoli travnatega terena tudi razsvetljavo, kar omogoča igranje srečanj tudi v nočnem času. Pohvaliti je potrebno prizadevnost vodij moštev kakor tudi celotna športna društva za organizacijo, usklajevanje terminov srečanj zaradi vremenskih ujm ter komunikacijo z vodjo tekmovanja.

Prav vodja OLMN na travi Litija, g. Matjaž Aškerc, s svojimi sodelavci ima največ zasluga za transparentnost tekmovanja, ki je v vseh teh letih preraslo v zelo resno tekmovanje.

Najbolj veseli dejstvo, da se v tekmovanje

poleg že uveljavljenih igralcev slovenskih nogometnih in futsal lig vključujejo tudi mlajši akterji ter dekleta v vseh občinah. Ne smemo pa pozabiti tudi starejših igralcev, ki nastopajo v veteranski kategoriji in svoje nogometno znanje, veščine in moralne vrednote prenašajo na svoje potomce.

Trenutni vrstni red na lestvicah po odigranem 4. krogu sezone 2017/2018 (prvi trije v posamezni kategoriji):

- **1. liga:** ŠD Sava, Saletrans&Timvalores, YU team
- **2. liga:** Log United, ŠD Dole, ŠD Polšnik
- **Veteranska liga:** ZL Vet./ Carglass, ŠD Sava vet., Prežganje vet.

Vabimo vas, da vsi navijači ter simpatizerji ekip pa tudi vsi ljubitelji okroglega usnja spremljate dogajanja na socialnih omrežjih, spletni strani OLMN.si oziroma si srečanja tudi ogledate.

Športni pozdrav!

Posvetovalni referendum – odločitev v rokah občinskih svetnikov

Avtor članka: Jani Groznik, civilna iniciativa proti kamnolomu

Zadnje septembrsko nedeljo je bil za krajanje v krajevni skupnosti Vintarjevec zelo pomemben dan, saj smo se, vzporedno z referendumom o drugem tiru, na posvetovalnem referendumu odločali o tem, ali smo za oziroma proti temu, da na našem območju v prihodnosti zaživi nov kamnolom – Kožlivc.

Sklep o razpisu referenduma so sprejeli občinski svetniki na junijski seji, ko zaradi pritiskov s strani pobudnika umestitve kamnoloma niso želeli odločati o njegovi umestitvi. Na seji so svetniki izrazili željo, da bi radi videli voljo ljudi, izraženo na referendumu, in obljubili, da jo bodo upoštevali pri nadaljnjem glasovanju v samem postopku. Krajanom, združenim v civilno iniciativo, niso verjeli, saj je pobudnik širil informacijo, da ima umestitev po njegovih podatkih kar 85 % podporo med krajanje.

Predreferendumsko dogajanje je bilo zelo vroče, saj smo tako nasprotniki umestitve kot kasneje tudi podporniki krajanom predstavili svoje argumente. Potrebno je omeni-

ti, da je na račun kamnoloma na socialnih omrežjih s strani podpornikov kamnoloma padlo precej nizkih besed, uporabljali so žaljiv govor in spustili so se celo na nivo osebnega obračunavanja, kar je nedopustno.

Na samem referendumu, ki se ga je udeležilo 67 % volivcev, je prevladal razum, saj je večina krajanov (59 %) glasovala proti umestitvi kamnoloma. Izidi referenduma so odmevali tudi v javnih medijih, v katerih so svoja stališča, ki so enaka kot od večine krajanov, izrazili župan občine, direktorica javnega zavoda Dom Tisje ter nekateri občinski svetniki.

Na tem mestu se vsem, ki so glasovali proti, zahvaljujemo za to pomembno odločitev, ki bi nam morala omogočiti kvalitetno življenje v mirnem, varnem ter zdravem življenjskem okolju.

Zakaj pravimo »nam bi morala omogočiti«? Referendum je bil posvetovalne narave, kar pomeni, da njegov rezultat ni obvezujoč za občinski svet. Vendar, kot so svetniki na seji, na kateri so ga razpisali, povedali, naj bi sedaj le upoštevali jasno izraženo voljo krajanov. Občinski svetniki so bili izvoljeni po volji krajanov, zato pričakujemo, da nas bodo na tak način tudi zastopali v občinskem svetu in upoštevali našo jasno izraženo voljo. Ustava Republike Slovenije v svojem 72. členu navaja, da ima vsakdo v skladu z zakonom pravico do zdravega življenjskega okolja, medtem ko je v 74. členu zapisano, da se gospodarska dejavnost ne sme izvajati v nasprotju z javno koristjo.

Ali bodo občinski svetniki tokrat za razliko od junijske seje imeli pogum in za vedno ustavili vse postopke umeščanja kamnoloma v prostorske akte občine Šmartno pri Liti? Če bodo upoštevali voljo ljudi in ustavo RS, potem pri tem ne bi smelo biti niti kančka dvoma.

Zahvala za pomoč

Avtorji članka: Ulčarjevi iz Štangarskih Poljan

V petek, 23. junija, je zagorel naš hlev.

Čeprav je ogenj v celoti uničil ostrešje hleva in shranjeno krmo za živino, smo zaradi hitrega posredovanja številnih gasilskih društev tako iz litijske kot šmarske občine, sosedov in prijateljev lahko preprečili njegovo širjenje. Do zgodnjih jutranjih ur so vztrajali tako gasilci kot sosedje ter prijatelji in iz tlečega objekta odstranjevali ožgano krmo.

Poletna pripeka v dneh, ki so sledili, ni omajala vztrajnosti ljudi, ki so nam pomagali pri odstranjevanju požganega ostrešja in ostankov kritine.

Delo na kmetiji, ki nam daje kruh, seveda ni zastalo, misliti pa smo morali tudi na obnovo strehe. Spet nas je ganila solidarnost ljudi v naših krajih, ki so prispevali les in pomagali pri opravih za novo streho.

Avgusta smo hlev uspešno – tudi s pomočjo pridnih rok sorodnikov, prijateljev in sosedov – obnovili in pokrili.

Ob tej nesreči smo zelo hvaležni vsem, ki so nam stali ob strani: tovarišem gasilcem, Občini Šmartno pri Liti, prijateljem, sosedom, sorodnikom in dobrim moštrjem, ki so držali besedo in dobro opravili delo.

Iz srca hvala vsem!

Koledar kulturnih prireditev

Koledar prireditev vključuje prireditve:
ZKMŠ Litija, Knjižnica Litija, vseh društev in ostalih zavodov
Občine Litija ...
(vabljeni k sodelovanju)

Podatke zbira in ureja:
Kulturni center Litija, Trg na Stavbah 8A, 1270 Litija
E-mail: kulturnicenter@zkms-litija.si, spletna stran: www.zkms.si
Tel.: 01/8900-200, fax: 01/8900-204

DOGODEK	KDAJ?			KJE?
	dan	datum	ura	
Potopis: Marko Mohorčič, S kolesom po indijski Himalaji	torek	24. 10. 2017	19.00	Knjižnica Litija
Odprtje razstave prispelih fotografij natečaja: »Šmartno, sledi preteklosti«	četrtek	9. 11. 2017	19.00	Knjižnica Šmartno
Ura pravljic	ponedeljek	13. 11. 2017	18.00	Knjižnica Vače
Ura pravljic	torek	14. 11. 2017	18.00	Knjižnica Litija
Zanimiva znanost: Ana Savšek, predstavitev diplomskega dela	torek	14. 11. 2017	19.00	Knjižnica Litija
Ura pravljic	četrtek	16. 11. 2017	16.00	Knjižnica Gabrovka
Ura pravljic	četrtek	16. 11. 2017	18.00	Knjižnica Šmartno
Ob dnevu splošnih knjižnic: ŽENSKI, Metoda Maj in Andreja Štuhec, kipi in impresije	ponedeljek	20. 11. 2017	19.00	Knjižnica Litija
Ura pravljic	torek	28. 11. 2017	18.00	Knjižnica Litija
Jože Sevljak, nova pesniška zbirka	torek	28.11.2017	19.00	Knjižnica Litija
Ura pravljic	četrtek	30. 11. 2017	18.00	Knjižnica Šmartno
Domoznanski večer z razstavo: Usnjarstvo v Šmartnem	četrtek	30.11.2017	19.00	Knjižnica Šmartno

Integralni turistični produkt zeliščarske dediščine – koledar predavanj

*Lokacije bodo potrjene naknadno in objavljene na spletni strani LAS – www.las-srceslovenije.si.

DATUM	IZVAJALEC	NASLOV PREDAVANJA	URA	PREDVIDENA LOKACIJA*
13. 10. 2017	LAS Srce Slovenije	Uvodni sestanek – predstavitev programa	17.00	Knjižnica Šmartno
27. 10. 2017	Alenka Marjetič Žnider (Ministrstvo za kmetijstvo)	Zakonodaja s področja zelišč kot živil in prehranskih dopolnil, kot samostojne dejavnosti, dopolnilne dejavnosti na kmetiji, ukrepi kmetijske politike na tem področju	17.00	Kulturni dom Moravče
10. 11. 2017	Dunja Verbajš (davčna svetovalka)	Davčni vidik opravljanja zeliščarstva na različne pravne oblike (dopolnilna dejavnost na kmetiji, s. p., osebno dopolnilno delo...)	17.00	Samostan Mekinje
24. 11. 2017	Vlasta Mlakar (etnologinja in etnobotaničarka) Zavod Rožlin (Šentrupert)	Ljudsko znanje o zdravilnih rastlinah – dediščina za prihodnost	17.00	Knjižnica Šmartno
2. 12. 2017	Ines Drame, (oglaševanje in svetovanje) Suzana Pibernik, (izobraževanje in svetovanje)	Identiteta produktne znamke v zeliščarstvu Trženje zeliščnih produktov	9.00	Kulturni dom Moravče
15. 12. 2017	Anton Komat (pisec, publicist, predavatelj, aktivist)	Ljudsko zdravilstvo, nesnovna kulturna dediščina	17.00	Samostan Mekinje
6. 1. 2018	Fanči Perdih (AMARANT)	Pomen domačih semen za ohranjanje naših avtohtonih rastlin	9.00	Knjižnica Šmartno
20. 1. 2018	Nataša Ferant, (Inštitut za hmeljarstvo in pivovarstvo Žalec)	Pridelovanje zdravilnih zelišč	9.00	Kulturni dom Moravče
27. 1. 2018	Karin Lavin (ANIMA MUNDI)	Celostno dožemanje zdravilnih rastlin in oblikovanje zdravilnega okolja	9.00	Samostan Mekinje
3. 2. 2018	Karin Lavin (ANIMA MUNDI)	Celostno dožemanje zdravilnih rastlin in oblikovanje zdravilnega okolja	9.00	Knjižnica Šmartno
17. 2. 2018	Karin Lavin (ANIMA MUNDI)	Celostno dožemanje zdravilnih rastlin in oblikovanje zdravilnega okolja	9.00	Kulturni dom Moravče
24. 2. 2018	Tadeja Jere Jakulin (Inštitut za področja sistemskega raziskovanja)	Komunikacijsko predavanje in delavnica za delo v turizmu Zelišča skozi smeh in veselje za našega obiskovalca in turista	9.00	Samostan Mekinje

Več predavanj najdete na spletni strani LAS – Srce Slovenije.
Obstoječe in potencialne zeliščarje z območja LAS Srce Slovenije vabimo, da izkoristijo odlično priložnost in se prijavijo na program. Prijave sprejemamo na e-mail: las@razvoj.si oziroma 01 896 27 13.

Za dodatna pojasnila glede vsebine izobraževanj nas lahko kontaktirate na telefonsko številko 031 612 083 (Jožica Bajc Pivec).

V primeru, da bo število prijavljenih preseglo razpoložljiva mesta, bomo upoštevali vrstni red prijav.

15.00 – grajska tržnica, ustvarjalne delavnice, ogledi začaranega gradu
(izrezovanje buč, poslikava obraza, čarovniški pripomočki ...)

15.30 – ZALJUBLJENI PETRČEK –
predstava Družinskega gledališča Kolenc

16.00 – tekmovanje za naj čarovnico bogenšperško

16.30 – HALOWEEN MAGIČNA PREDSTAVA –
Sam Sebastian

17.20 – razglasitev najlepše izrezljane buče

17.30 – glasba in rajanje s triom NAFASI

18.00 – magični show – Sam Sebastian

18.15 – glasba in rajanje s triom NAFASI

Ogledi začaranega gradu bodo vsako polno uro!

Vstopnina: odrasli 5 €, otroci, čarovniki in čarovnice v popolni opravi 2,5 € (obrazna maska, klobuk, čarovniška obleka)

www.bogensperk.si

LTH Castings | CASTING THE FUTURE

Družba LTH Castings d.o.o. izdeluje inovativne, visoko kakovostne proizvode, katerih kupci so mednarodna podjetja avtomobilske industrije. Odlikuje nas 70-letna tradicija na področju razvoja, litja, obdelave in sestavljanja tlačnih orodij in ulitkov iz aluminijevih zlitin ter izdelava orodij za njihovo proizvodnjo. Pri svojem poslovanju stremimo k poslovni odličnosti v svoji dejavnosti s celovitim servisiranjem kupcev, vlaganjem v znanje, inovativnim razvojem proizvodov in procesov ter nenehnim povečevanjem produktivnosti in kakovosti.

Razpisujemo več prostih delovnih mest v proizvodnji:

POSLUŽEVALEC STROJA in LIVAR

DELO BO OBSEGALO:

- Poznavanje osnovnih pravil zagona in delovanja strojev,
- osnovno posluževanje različnih strojev v proizvodnji,
- osnovno poznavanje tehnologije dela,
- nadzor in spremljanje procesov,
- poznavanje, razumevanje in izpolnjevanje dokumentacije na delovnem mestu,
- skrb za čisto in urejeno delovno mesto – 5S in izvajanje samovzdrževanja,
- upoštevanje predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu in ekologije.

OD KANDIDATOV PRIČAKUJEMO:

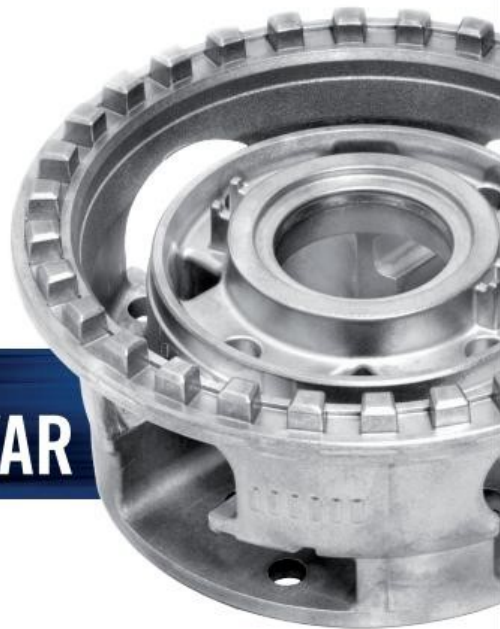
- Ustrezno izobrazbo III., IV. ali V. stopnje,
- delo v izmenah (treh ali štirih),
- timsko delo,
- natančnost,
- vestnost in zanesljivost pri delu.

NUDIMO VAM:

- Dinamično, samostojno in fleksibilno delo polno novih izzivov,
- možnosti osebnega in strokovnega razvoja ter gradnje nadaljnje kariere,
- delo za določen čas, z možnostjo zaposlitve za nedoločen čas.

Kandidate iščemo za Obrat Ljubljana.

Ponudbe s kratkim življenjepisom sprejemamo **do 31.10.2017**, preko naše spletne strani www.lthcastings.com/zaposlitev (prijavite se lahko s klikom na željen razpis).

**V podjetju Kovikor iščemo
nove sodelavce:**

- vodja kakovosti
- strojni inženir
- strojni tehnik
- strojni vzdrževalec
- orodjar
- delavec v proizvodnji

Prošnje z življenjepisom sprejemamo na

kovikor@siol.net

ali pa pokličite v kadrovske službe na 01 899 2100.

Kovikor d.o.o.

Dvor 21b, 1275 Šmartno pri Litiji

www.kovikor.si

Povabilo k pisanju prispevkov za Krajevne novice

Avtor prispevka: Uredništvo Krajevnih novic

Uredništvo občinskega glasila občine Šmartno pri Litiji vljudno vabi vse zainteresirane, da s svojimi prispevki sodelujete pri nastajanju časopisa. Krajevne novice vsebinsko pokrivajo tako celoten prostor občine kot tudi vsa področja družbenih dejavnosti. Tematsko so razdeljene na več sklopov, katerih namen je poročati občanom o aktivnostih občinske uprave, lokalnih društev, podjetij, ustanov, javnih zavodov in posameznikov.

Naslednja številka občinskega glasila bo izšla novembra 2017, avtorje prispevkov pa vljudno naprošamo, da nam jih pošljejo najpozneje do 28. 10. 2017 v elektronski obliki na naslov: urednistvo@krajevne-novice.si.

Navodila za oblikovanje oglasov in vabil

Postavitve vabil oziroma oglasov:

- celostransko: 190 x 267 mm
- polovična pokončna: 92,5 x 267 mm
- polovična ležeča: 190 x 131 mm
- četrtnina: 92,5 x 131 mm

Upoštevati je treba pravila za tisk:

- barvni prostor cmyk
- 300 dpi za jpg
- vektorsko oblikovani oglasi v pdf, .cdr, .eps ali .ai tudi v cmyk barvni prostor.

V primeru, da bodo oglasi ali vabila narejeni v Wordu, bodo le-ti posredovani oblikovalcu.
Oblikovalec bo izstavil račun naročniku.

*Za dobroto tvojih rok
ostala je beseda hvala,
ki v srcih bo ostala
in večno lep spomin na te.*

ZAHVALA

Ob boleči in prerani izgubi dragega moža, očeta, brata

IVANA JANEZA HAUPTMANA

iz Zg. Jablanice
(21. 8. 1951–8. 9. 2017),

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na zadnji poti in nam stojite ob strani. Še posebna zahvala osebi UKC, župniku Janezu Kvaterniku, govorcu Petru Avblju za poslovilne besede, pevcem društva Spomin, KSP Litija, g. Marjanu Okornu ter vsem vaščanom. Hvala za izrečeno sožalje, cvetje, sveče in denarno pomoč.

Vsi njegovi

7. 2. 1926–26. 10. 2016

*Nasimo vaju v srcih,
v nas naprej živita,
tudi vidva nikoli nas ne
izgubita.
Gomilo vama cvetje krasi,
lučka spomina vama gori,
povsod sta z nami naša oče in mati.*

V SPOMIN

V oktobru mineva leto žalostnih dni, v avgustu pa je minilo sedemintrideset let,
odkar sta nas zapustila naša draga starša

DANICA DOBRAVEC – PANJA

in

JOŽKO DOBRAVEC – STARI.

Hvala vsem, ki se ju spominjate z lepimi mislimi, postojite ob njunem grobu na Libergi, prinašate cvetje in prižigate sveče. Tudi mi ju ne bomo pozabili.

Vsi njuni

16. 3. 1924–23. 8. 1980

Župnija Javorje pri Litiji med obema svetovnima vojnama

Avtor članka: Tadej Čopar

Župnija Javorje pri Litiji je imela v obdobju med obema svetovnima vojnama svojega župnika. Do leta 1922 je bil župnik v Javorju Franc Indof, po tem letu pa Tomaž Javornik. Poleg župnijske cerkve je v tej župniji stala tudi stara podružnična cerkev na Felič Vrh, ki naj bi obstajala že sredi 17. stoletja in so jo med drugo svetovno vojno leta 1942 Nemci ukazali porušiti. Med letoma 2002 in 2011 so domačini na ruševinah nekdanje sezidali novo cerkev (blagoslovljena je bila 28. avgusta 2011).

Leta 1933 so bila ob nedeljah in praznikih bogoslužja ob desetih, ob delavnikih pa poleti ob petih in pozimi ob šestih. Ena izmed značilnosti javorske župnije je bilo dejstvo, da so številni župljani obiskovali sv. mašo v treh sosednjih župnijah (Št. Vid, Stična in Šmartno pri Litiji), kar naj bi bila posledica dejstva, da je župnija spadala v tri občine. Zaradi »občinskih oklicev« so gospodarji radi hodili v omenjene tri župnije k šesti maši in mnogi naj do sosednjih župnijskih cerkva tudi ne bi imeli nič dlje kot do domače župnijske cerkve. Iz istega razloga naj bi imela ta župnija tudi težave pri or-

ganizaciji misijona, saj so se domači farani udeleževali misijonov v sosednjih župnijah. Vizitacijski poročili za leti 1933 in 1938 za župnijo Javorje omenjata kot letnico misijona leto 1889, v sosednji župniji Šmartno pa so bili v obdobju med obema vojnama (skupaj s ponovitvijo misijona leta 1920) vsaj štirje misijoni, saj so nam na voljo podatki o misijonih iz let 1919, 1920, 1930 in 1940.

Tako kot v šmarski župniji je tudi v javorski župniji v tem času obstajala Marijina družba. Vizitacijski poročili za leti 1933 in 1938 za župnijo Javorje omenjata Marijino družbo za dekleta, Marijin vrtec za dečke in Marijin vrtec za dekleta. V šmarski župniji naj bi poleg omenjenih podskupin v tridesetih letih obstajale še Marijina družba za fante in Marijina družba za žene. V primerjavi s šmarsko župnijo je imela javorska župnija Marijino družbo s precej manj člani, kar je glede na precej manjše število prebivalcev v javorski župniji razumljivo. Leta 1928 naj bi bilo v javorski župniji med 300 in 400 prebivalcev, v šmarski župniji pa leta 1936 po odcepitvi treh podružnic okrog 3000 prebivalcev (kar pomeni, da jih je bilo pred tem letom še več).

Po prvi svetovni vojni je v župniji Javorje poleg popravil na župnijski in podružnični cerkvi potekalo tudi nameščanje novih zvonov, kar je bila verjetno posledica dejstva, da so bili med prvo svetovno vojno zvonovi odvzeti. Na pustno nedeljo leta 1923 jih je blagoslovil šmarski dekan Matej Rihar. V podobnem času je potekalo nameščanje novih zvonov tudi v šmarski župniji, kjer je bilo med letoma 1922 in 1924 pripeljanih petnajst zvonov, še dva pa v letu 1929. S posledicami prve svetovne vojne je bila v župniji Javorje povezana tudi spominska plošča, ki je bila vzdana v zvonik junija 1925. V njo je bilo vrezanih 11 imen. Toliko vojakov iz javorske župnije naj bi namreč padlo med prvo svetovno vojno.

Javorje pred drugo svetovno vojno (vir: Domoznanska zbirka Knjižnice Litija)

Foto: Gašper Perme

Foto: Gašper Perme

Javorje danes (foto: Gašper Perme)

Šolstvo v občini Šmartno pri Litiji med obema svetovnima vojnama

Avtor članka: Tadej Čopar

V času med obema vojnama so v šmarski občini delovale tri osnovne šole: v Šmartnem pri Litiji, v Veliki Kostrevnici in v Javorju.

V Šmartnem in v Javorju je šola obstajala že pred prvo svetovno vojno, v Veliki Kostrevnici pa je bila ustanovljena leta 1929. V Šmartnem pri Litiji je poleg osnovne šole delovala tudi obrtna nadaljevalna šola, ki je bila namenjena predvsem vajencem in pomočnikom. Delovala je med letoma 1898 in 1941, a je bil znotraj tega obdobja pouk za krajši čas prekinjen. Vseeno lahko rečemo, da je večino časa obravnavanega obdobja delovala. V Litiji je bila tudi meščanska šola, ki je delovala med letoma 1935 in 1941. Ta ni sodila v območje občine Šmartno, je pa nanj pomembno vplivala. Med osnovnimi šolami je bila najbolj razvi-

ta šola v Šmartnem pri Litiji, ki je v tem času postopoma napredovala iz štirirazrednice v sedemrazrednico. Med letoma 1904 in 1926 je deloval na šoli kot šolski upravitelj Mihael Debelak, po letu 1926 pa Maks Kovačič, ki je upravljal šolo do druge svetovne vojne. V zadnjih letih pred drugo svetovno vojno je imela šola osem oddelkov: šest razredov (sedemrazrednica je postala šele leta 1941), ena vzporednica in oddelki za oddaljene. Podatek, da je imela šmarska šola osem oddelkov, je zapisan tudi v Krajev-nem leksikonu Dravske banovine iz leta 1937. Če to primerjamo z ostalimi šolami v sedežih občin v litijemskem okraju, je bila šmarska šola ena izmed bolj razvitih. Več oddelkov so imele le šole v Št. Vidu pri Stični (9 oddelkov), Litiji (10 oddelkov) in Zagorju ob Savi (16 oddelkov), ostale pa manj (Dole pri Litiji: 3 oddelki, Gabrovka: 6 oddelkov, Kresnice: 2 oddelki, Polšnik: 4 oddelki, Prežganje: 1 oddelki, Stična: 7 oddelkov, Št. Lambert: 1 oddelki, Vače: 3 oddelki, Veliki Gaber: 4 oddelki, Videm: 6 oddelkov, Višnja gora: 7 oddelkov). Isti pregled za šolo v Veliki Kostrevnici in šolo v Javorju navaja dva oddelka. Za šmarsko šolo so nam na voljo podatki za tri šolska leta (1934/35, 1935/36, 1936/37). Takrat je pouk potekal od začetka septembra do Vidovega dne, od ponedeljka do sobote. Med letom so bile božične (23. 12. 1934–10. 1. 1935, 22. 12. 1935–10. 1. 1936, 23. 12. 1936–10. 1. 1937) in velikonočne počitnice (18. 4. 1935–7. 5. 1935, 9. 4. 1936–19. 4. 1936, 25. 3. 1937–31. 3. 1937), ki so večinoma trajale med dvema in tremi tedni.

Staro šolsko poslopje v Šmartnem pri Litiji

Šmartno pri Litiji, 1959 (Domoznanska zbirka Knjižnice Litija)